

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки бізнесу і контролю
Кафедра – Обліку та аудиту
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **«Організація і методика обліку необоротних активів
та аналіз ефективності їх використання
(на прикладі ЗАТ «Одесакондитер»)»**

ШИФР КРМ.ОтаА.1.929-03.2.21

Здобувачка: _____ **Кучеренко Л.С.**

Керівник: _____ **к.е.н., доц. Тарасова О.В.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "12" грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ
І МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – Економіки бізнесу і контролю
Кафедра – Обліку та аудиту
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
здобувачки

Лариси КУЧЕРЕНКО

-
1. Тема роботи: ***«Організація і методика обліку необоротних активів та аналіз ефективності їх використання (на прикладі ЗАТ «Одесакондитер»)»***
Затверджена наказом ***від 01 грудня 2022 р. наказ № 929-03***
 2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***8 грудня 2023 р.***
 3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2019-2021р.р.***
 4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра: ***Теоретичні основи обліку об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2019-2021 роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.***
 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) ***таблиць – 61, рисунків – 9.***

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 14 серпня 2023 р.

Керівник _____ Тарасова О.В.

Завдання прийняв до виконання _____ Кучеренко Л.С.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	12.08.23 - 20.09.23	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	21.09.23 - 21.10.23	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.10.23 - 28.11.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.11.23 - 8.12.23	

Здобувачка-магістр _____ Кучеренко Л.С.

Керівник роботи _____ Тарасова О.В.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ. Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-магістр _____ Кучеренко Л.С.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку необоротних активів та аналіз ефективності їх використання (на прикладі ЗАТ «Одесакондитер»)»

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення організаційних і методичних положень та визначення основних шляхів вдосконалення обліку та аналізу необоротних активів підприємства.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. У першому розділі було розглянуто теоретичні основи організації і методики обліку необоротних активів підприємства: визначено суть та класифікацію необоротних активів, проведений аналіз економічної літератури з питання визначення та класифікації необоротних активів, наведена нормативно - правова база та завдання фінансового обліку необоротних активів, документальне оформлення, синтетичній і аналітичний облік, відображення інформації про них у фінансовій звітності, та податковий облік необоротних активів підприємства. В другому розділі проведений аналіз необоротних активів, аналіз фінансових результатів діяльності та загальний аналіз фінансового стану ЗАТ «Одесакондитер» за три роки з поглибленим аналізом необоротних активів підприємства, розглянута методика проведення аналізу необоротних активів підприємства. В третьому розділі розкривається організація бухгалтерського обліку та обліку необоротних активів ЗАТ «Одесакондитер».

У висновках вказуються результати проведеного дослідження організації і методики обліку необоротних активів та аналіз ефективності їх використання ЗАТ «Одесакондитер», запропоновано рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку необоротних активів, а також пропозиції, що призведуть до покращення діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	- 110 с.;
таблиць	- 61 ;
рисуноків	- 9;
додатків	-2.

ЗМІСТ

	С
Вступ	5
1. Теоретичні основи організації і методики обліку необоротних активів підприємства	
1.1. Економічна сутність необоротних активів підприємства	8
1.2. Нормативно-правова база та завдання фінансового обліку необоротних активів підприємства	15
1.3. Методологія фінансового обліку необоротних активів підприємства за національними стандартами	18
1.4. Податковий облік необоротних активів	39
2. Організація і методика фінансово-економічного аналізу діяльності та аналізу необоротних активів ЗАТ «Одесакондитер»	
2.1. Техніко-економічна характеристика ЗАТ «Одесакондитер»	46
2.2. Методика аналізу необоротних активів та аналіз необоротних активів ЗАТ «Одесакондитер»	50
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності ЗАТ «Одесакондитер»	62
2.4. Загальний аналіз фінансового стану ЗАТ «Одесакондитер»	69
3. Практика бухгалтерського обліку та обліку необоротних активів ЗАТ «Одесакондитер»	
3.1. Організація бухгалтерського обліку на ЗАТ «Одесакондитер»	92
3.2. Облік необоротних активів ЗАТ «Одесакондитер»	95
Висновки та пропозиції	103
Список використаних джерел	105
Додатки	111

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних економічних умовах основою забезпечення ефективності функціонування суб'єктів господарювання є наявність різного роду активів. Найбільш вагомими в господарчому процесі є необоротні активи.

Необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними. Від їх якісного та ефективного використання залежать результати діяльності підприємства: обсяги виробництва, собівартість продукції, прибуток, стійкість фінансового становища. Відповідно до цього, виникає потреба в аналізі наявних необоротних активів підприємства, забезпеченості виробництва основними засобами, їх технічного стану і використання, а також оцінки їх впливу на зростання обсягу продукції, зниження собівартості продукції і, як наслідок, прийнятті важливих господарських рішень та збільшення прибутку від реалізації продукції.

Точна та достовірна інформація відносно необоротних активів у фінансовій звітності та бухгалтерському обліку залежить від повноти та об'єктивності відображення руху таких активів в бухгалтерських документах. З огляду на це виникає необхідність у формуванні та узагальненні методики аналізу необоротних активів. Це обумовлює актуальність обраної теми.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, дослідження та наукові праці вчених-економістів з питань обліку та аналізу необоротних активів, а також дані первинного, аналітичного і синтетичного обліку досліджуваного підприємства, квартальні і річні звіти, дані статистичної звітності, виробничо-фінансові плани, довідкові матеріали.

Проблемою дослідження обліку та аналізу необоротних активів займалися вчені-економісти, як Н.М. Богацька, О.В. Галюк, Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній, А.І. Ковальов, Т.Н. Бабченко, Н.М. Бондар, В.М. Диба, Е.Н., Домбровська, Н.Ю. Єршова, О.В. Портна, С.Ф. Покропивний та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення питань з організації і методики обліку необоротних активів та аналізу ефективності їх

використання на ЗАТ «Одесакондитер» відповідно до законодавчих і нормативних актів та пошук шляхів вдосконалення даних аспектів підприємстві.

Задачами дослідження є: вивчення теоретичних основ організації і методики обліку необоротних активів та аналізу ефективності їх використання на підприємстві; розкриття сутності, принципів класифікації необоротних активів; розгляд нормативно-правових документів, які регулюють облік необоротних активів в Україні, документальне оформлення необоротних активів та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку; методика аналізу та аналіз необоротних активів, аналіз фінансових результатів діяльності та загальний аналіз фінансового стану ЗАТ «Одесакондитер», розгляд організації обліку та практичних аспектів обліку необоротних активів у ЗАТ «Одесакондитер», формування рекомендацій щодо покращення організації обліку необоротних активів на даному підприємстві.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження роботи є необоротні активи підприємства, а предметом дослідження – організація і методика обліку необоротних активів та аналіз ефективності їх використання на підприємстві.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися такі методи дослідження: методи наукової абстракції, індукції та дедукції, групування, порівняння, абсолютних та відносних величин, аналізу і синтезу (при оцінці стану та динаміки необоротних активів), методи конкретизації, моделювання, аналогії, спостереження, балансовий метод.

Наукова новизна одержаних результатів в даній кваліфікаційній роботі полягає в розробці сучасних аспектів проведення аналізу необоротних активів підприємства.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на XI міжнародній науково-практичній конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» 17-18 жовтня 2023 р. м. Одеса (Додаток А) та надруковані у тезах конференцій (1 тези конференції);

- докладені та апробовані на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів

в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ 28.11.2023 р. (Додаток Б);

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи становить 110 стор., містить 61 таблицю на 68 стор., 9 рисунків на 9 стор., 2 додатки, список використаних джерел з 55 найменувань на 6 стор.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИТИ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність необоротних активів підприємства

Основою забезпечення ефективності функціонування суб'єктів господарювання є необоротні активи. Від того, яким чином відбувалося їх формування на початку діяльності підприємства, як вони використовуються у виробничому процесі, як змінювалася їх структура та якісні характеристики, наскільки ефективно відбувається їх використання та відтворення, залежить подальший успіх підприємства в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Проблеми обліку, аналізу, контролю необоротних активів є предметом особливої уваги економічної науки. Значний внесок у розроблення теоретичних і практичних аспектів обліку необоротних активів зробили провідні вітчизняні дослідники: І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, О.П. Гаценко, А.Г. Загородній, Л.Г. Ловінська, Н.М. Малюга, М.В. Півторак та ін., а також зарубіжні вчені: В.Є. Ванкевич, Л.В. Зубарева, І.П. Ламанов, Б. Нідлз, М.Р. Метьюс, М.Х.Б. Перера, Н.М. Поташкова, Я.В. Соколов тощо. Значний внесок у розвиток теорії та методології бухгалтерського обліку необоротних активів зробили українські вчені А.А. Белоусов, М.І. Бондар, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, О.М. Десятнюк, В.М. Диба, М.М. Зюкова, В.В. Жук, В.П. Карєв, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, Н.М. Малюга, О.Ю. Омельченко, Ю.І. Осадчий, М.В. Півторак, П.Т. Саблук, В.Г. Швець, Л.В. Чижевська. Незважаючи на цінність одержаних дослідниками результатів, у рамках вирішення питань інформування зацікавлених осіб особливе місце займають такі питання, як економічна сутність необоротних активів та їх класифікація в міжнародній економіці [42].

Для правильного розуміння поняття необоротних активів необхідно дослідити поняття активу. Активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів і прав, виражених у грошовій вартості, які контролюються підприємством і використовуються з певною метою. У наукових працях із питань фінансового менеджменту І.О. Бланк під активами підприємства розуміє контрольовані ним економічні ресурси,

сформовані за рахунок інвестованого в них капіталу, які характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю і здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких у процесі використання зв'язаний із факторами часу, ризику і ліквідності [26].

На думку М.В. Півторака, застосування у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» терміну «необоротні активи» є не досить коректним стосовно тих об'єктів, які він об'єднує [48]. Автор зазначає, що єдиним активом, який не є оборотним, є земля. Виходячи із цього, він пропонує поділяти активи на основні й оборотні, що відповідає класичному принципу поділу капіталу. Отже, необоротні активи, тобто основний капітал, є складником активу (майна) підприємства.

Ф. Ф. Бутинець вважає, що визначення терміну «необоротні активи» в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і назва розділу 1 «Необоротні активи» в балансі є неконкретним, бо вони не відображають реальної суті економічних явищ. У зв'язку з чим, він пропонує перейменувати термін «необоротні активи» на «довгострокові активи» або «основні активи» [27].

А от П. Л. Сук, зазначає, що частина необоротних об'єктів, які використовуються більше одного року, можуть не брати участь у виробничому процесі, зберігаючи свою натуральну форму й поступово зношуючись. До таких засобів відносяться об'єкти для задоволення культурно-побутових проблем населення, лікувальних закладів, шкіл тощо. Зазначені засоби також є основними, але не мають виробничого призначення [36].

Як бачимо, немає єдиного підходу до трактування необоротних активів. Однак, більшість науковців уособлюють необоротні активи з матеріальними та нематеріальними активами, строк служби (використання) яких перевищує 1 рік, і ці активи підлягають багаторазовому використанню у виробничому процесі.

На нашу думку, до необоротних активів слід віднести матеріальні та нематеріальні активи підприємства, що використовуються у виробництві продукції чи наданні послуг, призначені не для перепродажу та економічні вигоди від яких очікується отримувати тривалий час (більше ніж за один рік або операційний цикл).

За національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними. У цьому ж положенні зазначено, що оборотні активи - гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [13].

Отже, необоротними є активи, що тривалий час утримуються підприємством з певною метою.

Необоротні активи - це матеріальні і нематеріальні ресурси, що належать підприємства забезпечують її функціонування і термін корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року.

Згідно вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку систематизовано та визначено основні критерії визнання активу як необоротного (рис. 1.1).

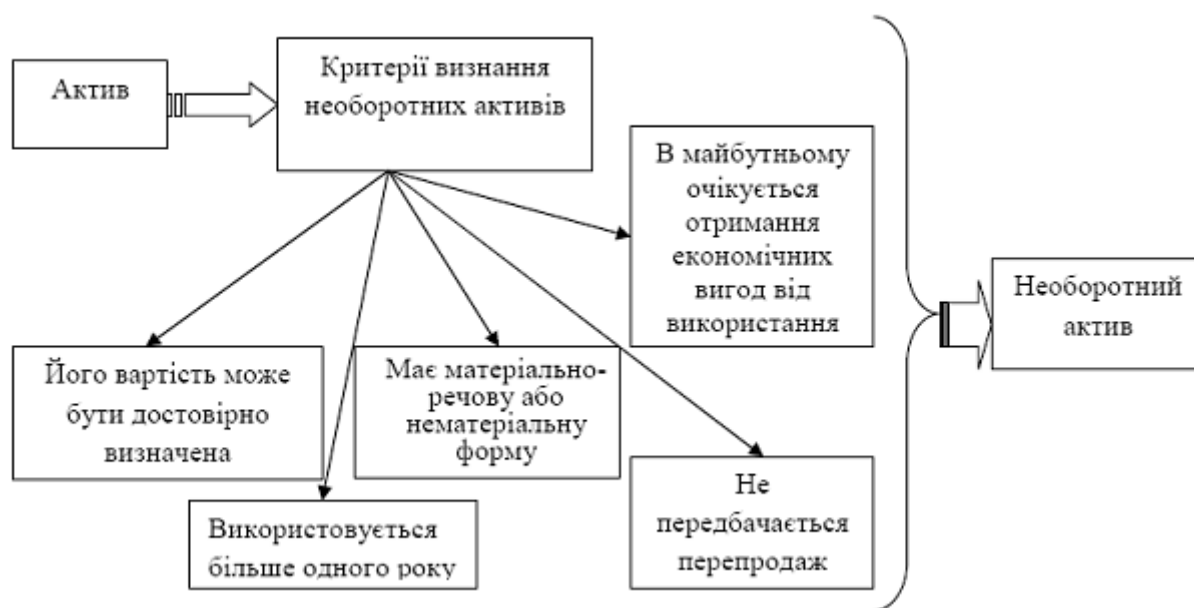

Рис. 1.1. Критерії визнання активу необоротним [43]

Склад необоротних активів доволі різноманітний, а тому вони потребують класифікації, тобто їх групування в однорідні за певними ознаками групи.

Найширшу класифікацію необоротних активів наводить І.О. Бланк у підручнику з фінансового менеджменту (рис. 1.2). Він виділяє декілька класифікаційних ознак з позицій фінансового менеджменту для цілей управління цим видом активів:

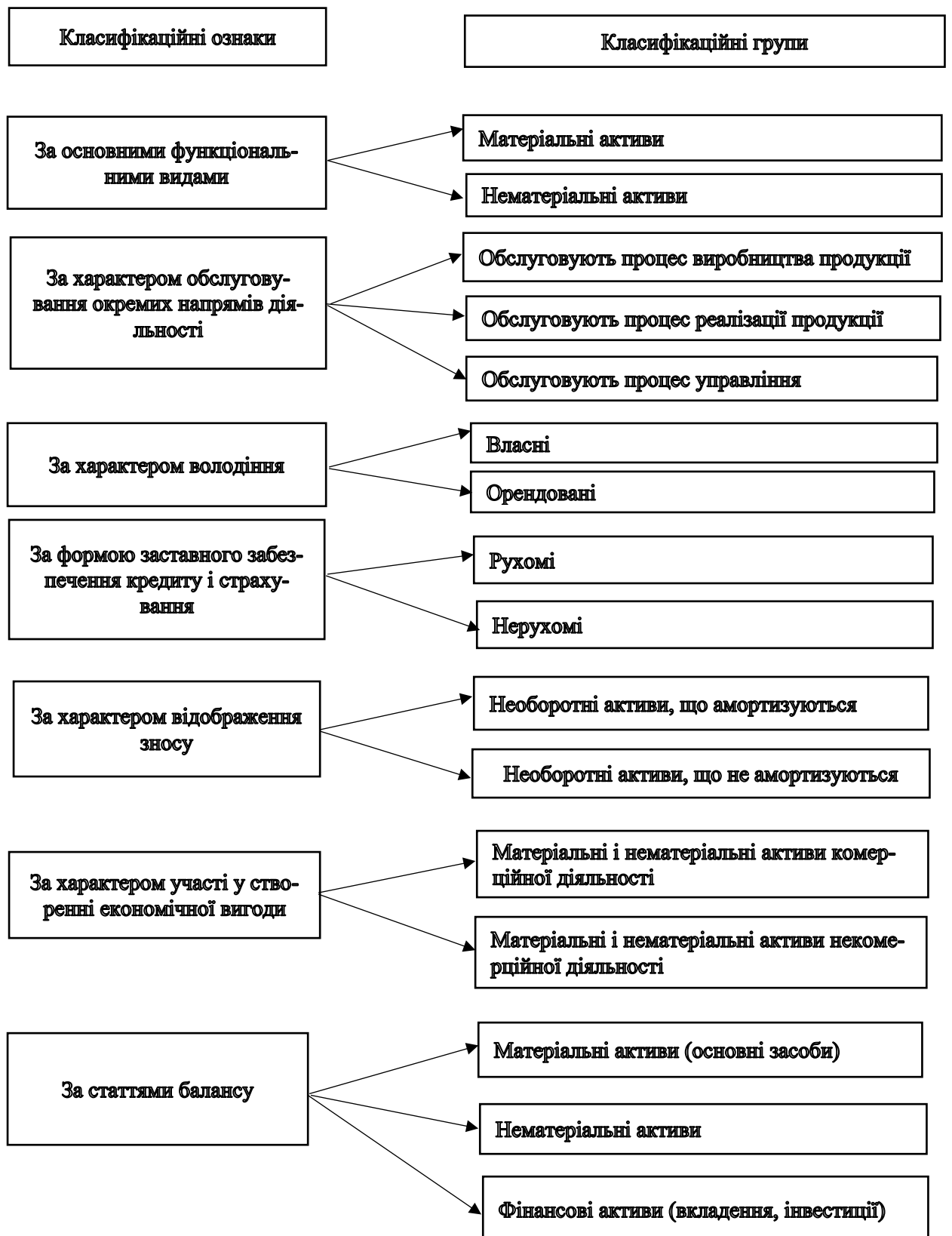

Рис. 1.2. Класифікація необоротних активів [50]

- за основними функціональними видами: основні засоби, нематеріальні активи;
- за характером обслуговування окремих напрямів операційної діяльності: необоротні активи, які обслуговують процес виробництва продукції, необоротні

активи, які обслуговують процес реалізації продукції, необоротні активи, які обслуговують процес управління операційною діяльністю;

– за характером володіння: власні і орендовані необоротні активи;

– за формами заставного забезпечення кредиту і особливостями страхування: рухомі і нерухомі необоротні активи;

– за характером відображення зносу: необоротні активи, що амортизуються, і необоротні активи, що не амортизуються [50].

Для цілей бухгалтерського обліку доречною є класифікація необоротних активів за статтями балансу: матеріальні активи (основні засоби), нематеріальні активи та фінансові активи (вкладення, інвестиції).

Більшість науковців, особливо бухгалтерів, класифікують необоротні активи за однією ознакою – за матеріальністю і виділяють тільки ті складові, які відображено у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Детальна класифікація необоротних активів за статтями форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» представлена на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Класифікація необоротних активів за статтями форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» [40]

На нашу думку, необхідно розглянути склад та визначення необоротних активів за формою №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Склад та визначення необоротних активів за формою №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»*

Склад необоротних активів	Визначення необоротних активів
Нематеріальні активи	вартість прав користування природними ресурсами, промисловими зразками, знаками для товарів і послуг, місцем на товарній і фондовій біржі, вартість програмного забезпечення обчислювальної техніки, об'єктів промислової та інтелектуальної власності, ноу-хау, гудвілу, прав користування будинками, спорудами, внесених вкладів у статутний фонд, а також придбаних у процесі діяльності підприємства, вартість прав на здійснення окремих видів діяльності й оренду будівель (споруд, помешкань)
Незавершені капітальні інвестиції	витрати на будівництво, реконструкцію, модернізацію, виготовлення, придбання об'єктів матеріальних необоротних активів, що здійснюються підприємством
Основні засоби	вартість власних і одержаних на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, що належать до складу основних засобів згідно з відповідними положеннями (стандартами)
Довгострокові біологічні активи	усі біологічні активи, які не є поточними біологічними активами. Поточні біологічні активи – біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи, приносити у інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі
Довгострокові фінансові інвестиції	фінансові інвестиції на період понад один рік, а також усі інвестиції, що не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент
Довгострокова дебіторська заборгованість	яка включає заборгованість фізичних і юридичних осіб, що не виникає в процесі нормального операційного циклу і буде погашена після 12 місяців від дати балансу
Відстрочені податкові активи	сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах внаслідок тимчасової різниці між обліковою і податковою базами оцінки
Інші необоротні активи	наводяться суми необоротних активів, що не можуть бути включені до наведених вище статей розділу "Необоротні активи"

*складено за даними [13]

Для правильної організації обліку необоротних активів важливе значення має єдиний принцип їх оцінки на дату оприбуткування та на дату складання балансу.

Оцінювання необоротних активів та їх складових наведено національному положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Залежно від характеру, стану основних засобів, часу оцінки розрізняють такі види їх вартості:

- первісна вартість;
- переоцінена вартість;

- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- вартість, яка амортизується;
- ліквідаційна вартість.

Основні засоби при їх надходженні зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» первісна вартість - історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів [14].

До первісної вартості включаються:

- суми, що сплачують постачальникам і підрядникам;
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (будівництвом) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження і пуск основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Переоцінена вартість - вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Залишкова вартість - різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів.

Справедлива вартість - ринкова вартість, визначена шляхом експертної оцінки, яку, як правило, визначають професійні оцінювачі.

Вартість, яка амортизується - первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість - сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення

строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

1.2. Нормативно-правова база та завдання фінансового обліку необоротних активів підприємства

Документи нормативно-правового характеру, де закріплені відповідні норми права суб'єкту господарювання є основним організаційним моментом ведення обліку на підприємствах та організаціях, у будь-якій країні.

Основною метою нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні є встановлення єдиних для всіх підприємств правил його ведення, які гарантують і захищають інтереси користувачів фінансової звітності і визначення перспектив та основних напрямків удосконалення його з урахуванням загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з 1 січня 2000 року нормативно-правове регулювання питань методології бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів, яке затверджує національні положення (станданти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти в межах його повноважень [34].

У період з 2000 року по сьогоднішній день Міністерством фінансів було розроблено і затверджено 34 положення (станданти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку, Інструкцію про його застосування та інші нормативно-правові документи. Проаналізувавши прийняті нормативні документи з бухгалтерського обліку, в тому числі обліку необоротних активів, можна виділити 2 нормативні бази: зовнішню нормативну базу та внутрішню нормативну базу (Рис. 1.4).

До зовнішньої нормативної бази належать:

1. Конституція України; Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (зі змінами та доповненнями); Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями); інші законодавчі акти;

2. Положення (станданти) бухгалтерського обліку, що визначають облік необоротних активів (зі змінами та доповненнями): П(С)БО 7 «Основні засоби»; П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»; П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»;

П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»; П(С)БО 16 «Витрати»; П(С)БО 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність"; інші нормативно-правові акти;

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (зі змінами та доповненнями); План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (зі змінами та доповненнями); Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів (зі змінами та доповненнями); Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку (зі змінами та доповненнями); інші нормативно-правові акти.

До внутрішньої нормативної бази належать: наказ про облікову політику підприємства; робочий план рахунків для обліку необоротних активів; наказ про проведення інвентаризації.

Зовнішня нормативна база регулюються на рівні держави і є обов'язковою для виконання усіма підприємствами та організаціями. Внутрішня нормативна база формується безпосередньо на підприємстві. В статті 8 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено, що питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника або уповноваженого органу, а також підприємство самостійно визначає облікову політику та питання, які з цим пов'язані. Так, в наказі про облікову політику щодо необоротних активів доцільно визначити строк корисного використання (експлуатації) об'єктів необоротних активів, методи нарахування амортизації.

Бухгалтерський облік необоротних активів повинен забезпечити:

- своєчасне відображення на рахунках бухгалтерського обліку повної інформації про оцінку, переоцінку і надходження необоротних активів, їх внутрішнє переміщення, вибуття;
- відображення даних про нарахування амортизації необоротних активів за звітний період та їх зносу з початку корисного використання;

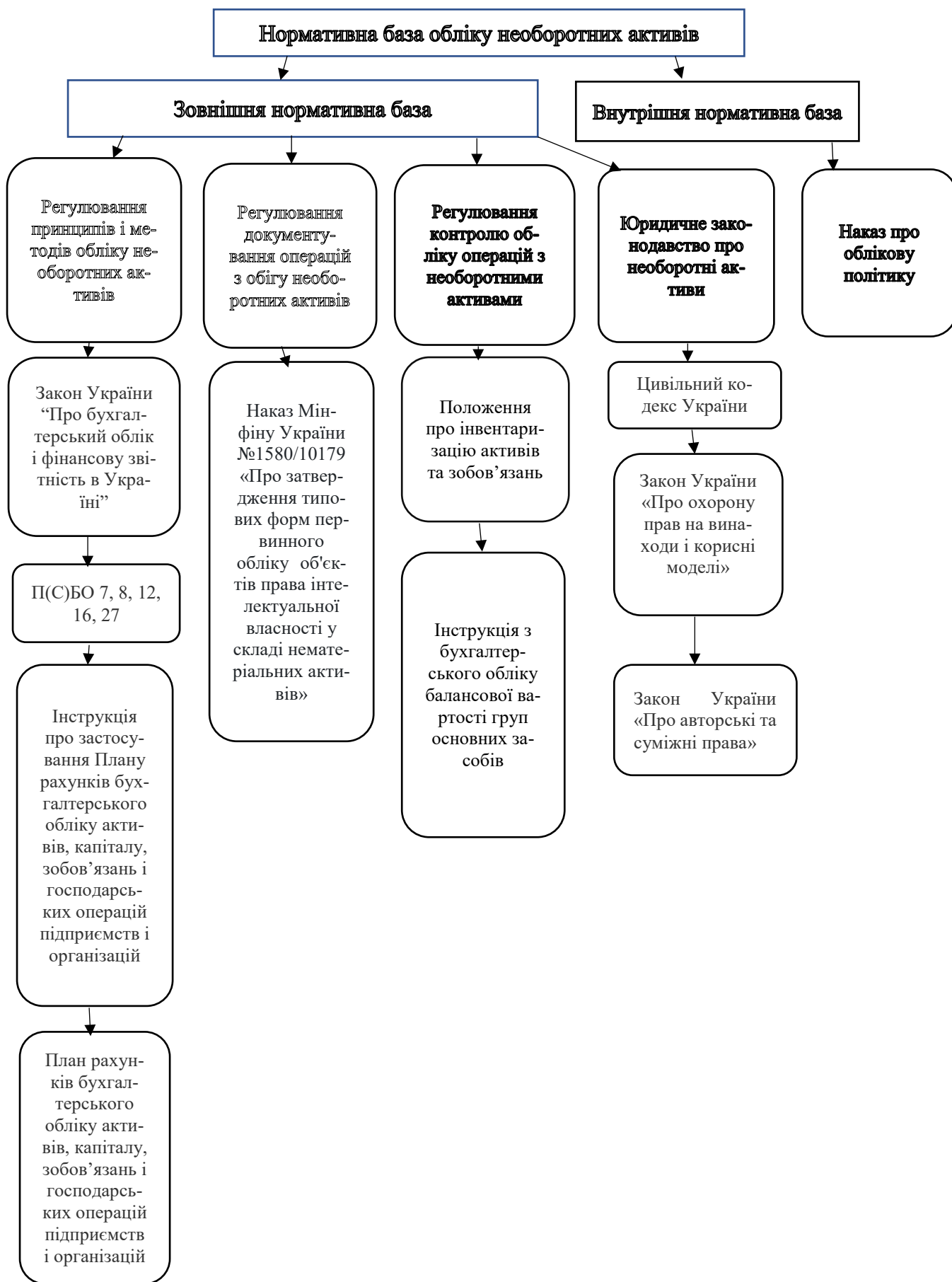

Рисунок 1.4. Нормативна база обліку необоротних активів [35]

- визначення витрат, пов'язаних з підтриманням необоротних активів у робочому стані, їх ремонтом та модернізацією;
- визначення фінансових результатів від реалізації та іншого вибуття необоротних активів;
- інформацією для складання звітності про необоротних активів.

1.3. Методологія фінансового обліку необоротних активів підприємства за національними стандартами

Методика обліку необоротних активів в бухгалтерському обліку наводиться у відповідних П(С)БО: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 7 «Основні засоби», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», П(С)БО 30 «Біологічні активи» та інших.

Оскільки основні засоби та нематеріальні активи в процесі діяльності підприємства підлягають зносу, а значить втрачають частину своєї вартості, тому методика організації обліку цих активів схожа. На нашу думку, необхідно розглянути окремо облік основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів та окремо облік інших складових необоротних активів: довгострокової дебіторської заборгованості, довгострокових фінансових інвестицій та біологічних активів.

Облік основних засобів та нематеріальних активів: облік надходження. Необоротні активи можуть надходити на підприємство в результаті наступних господарських операцій (рис. 1.5):

Рис. 1.5. Шляхи надходження необоротних активів [38]

Відповідно, до наказу Міністерства статистики України від 20.10.2021р. №266 втратив чинність наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995р. №352 «Про затвердження типових форм первинного обліку основних засобів», тому на даний час підприємство може використовувати самостійно виготовлені бланки для обліку основних засобів із дотриманням обов'язкових реквізитів типових або спеціалізованих форм, затверджених в наказі про облікову політику. Або для обліку основних засобів використовувати типові форми первинної документації для бюджетних організацій наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів*

№ з/п	Назва форми	Призначення
1.	Акт введення в експлуатацію основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій із зарахування об'єктів незавершених капітальних інвестицій до складу основних засобів, які придбані, створені (виготовлені), а також для введення в експлуатацію безоплатно отриманих основних засобів.
2.	Акт приймання-передачі основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з безоплатного отримання та передачі основних засобів, крім безоплатної передачі основних засобів, які є об'єктами права державної та комунальної власності, оформлення якої здійснюється в порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 21 вересня 1998 року № 1482 «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності», а також застосовується для передачі основних засобів покупцю у разі їх відчуження.
3.	Акт внутрішнього переміщення основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з руху основних засобів в межах суб'єкта державного сектору.
4.	Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з передачі основних засобів на ремонт, реконструкцію чи модернізацію.
5.	Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з приймання основних засобів після ремонту, реконструкції та модернізації.
6.	Акт списання основних засобів (часткової ліквідації)	Застосовується для оформлення господарських операцій з вибуття основних засобів (крім транспортних засобів та документів бібліотечного фонду) у разі повної ліквідації або вибуття частини об'єкта основних засобів при частковій ліквідації.
7.	Акт списання транспортних засобів	Застосовується для оформлення господарських операцій з вибуття транспортних засобів внаслідок їх зношення, знищення в результаті аварій, стихійного лиха тощо.

№ з/п	Назва форми	Призначення
8.	Акт списання вилучених документів з бібліотечного фонду	Застосовується для оформлення господарських операцій зі списання вилучених з бібліотечного фонду документів, які морально застарілі, фізично зношені, непрофільні, дублетні та втрачені користувачами.
9.	Інвентарна картка обліку об'єкта основних засобів	Є регістром аналітичного обліку основних засобів і відкривається на об'єкт основних засобів бухгалтерською службою в одному примірнику та заповнюється на підставі акта введення в експлуатацію основних засобів, акта приймання-передачі основних засобів, технічної та іншої супровідної документації, а також інших первинних документів.
10.	Інвентарна картка групового обліку основних засобів	Є регістром аналітичного обліку і застосовується для групового обліку однорідних об'єктів основних засобів, які мають одне і те саме призначення, однакову технічну характеристику і вартість.
11.	Інвентарна картка обліку тварин і багаторічних насаджень	Є регістром аналітичного обліку і застосовується для індивідуального обліку тварин і багаторічних насаджень.
12.	Розрахунок амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів)	Застосовується для визначення суми амортизації об'єктів основних засобів із зазначенням періоду, за який нараховується амортизація.
13.	Розрахунок амортизації інших необоротних матеріальних активів	Застосовується для визначення суми амортизації об'єктів інших необоротних матеріальних активів із зазначенням періоду, за який нараховується амортизація.
14.	Акт переоцінки основних засобів	Застосовується для визначення суми дооцінки та уцінки об'єктів основних засобів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі.

*складено автором на основі даних [10]

Для обліку нематеріальних активів використовують типові форми первинної документації наведені в табл. 1.3.

Для прийняття необоротного активу в облік наказом керівника підприємства створюється постійно діюча комісія, яка проводить огляд об'єкту, перевіряє технічну характеристику та за результатами складає:

- акт «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» – при надходженні основних засобів та інших необоротних матеріальних активів;

- акт НА-1 «Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» – при надходженні нематеріальних активів.

Таблиця 1.3 - Типові форми первинної облікової документації з обліку нематеріальних активів*

№ з/п	Назва форми	Призначення
1.	НА-1 "Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів"	Застосовується підприємствами, установами та організаціями (далі - підприємства) незалежно від форм власності для оформлення операцій із введення в господарський оборот і використання окремих придбаних (створених) об'єктів права інтелектуальної власності.
2.	НА-2 "Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів"	Застосовується для аналітичного обліку об'єктів права інтелектуальної власності, а також для аналітичного обліку групи однотипних за призначенням та умовами використання об'єктів, що надійшли в одному календарному місяці та одній відповідальній за їх використання особі.
3.	НА-3 "Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів"	Застосовується для оформлення вибуття таких об'єктів при їх списанні (ліквідації).
4.	НА-4 "Інвентаризаційний опис об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів"	Складається в одному примірнику для оформлення даних інвентаризації окремо за кожним місцезнаходженням об'єктів права інтелектуальної власності та за кожною особою, відповідальною за використання об'єктів права інтелектуальної власності. В інвентарний опис включається кожний окремий об'єкт права інтелектуальної власності.

*складено автором на основі даних [7]

Після оформлення відповідного акту комісія передає акт разом із технічною документацією, яка додається і відноситься до такого об'єкта, до бухгалтерії підприємства. Його підписує головний бухгалтер і затверджує керівник підприємства. Далі бухгалтерія на основі акту кожному об'єкту нематеріального активу присвоює інвентарний номер, який надалі проставляють у всіх документах, якими оформляють рух об'єкта та складає на кожен об'єкт основних засобів «Інвентарна картка обліку основних засобів»; на об'єкти нематеріальних активів – НА -2 «Інвентарну картку обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів».

Далі інвентарні картки для загального контролю за наявністю та рухом основних засобів реєструються у «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів».

Всі необоротні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Придбавши об'єкт основних засобів підприємство здійснює капітальні інвестиції. Витрати на придбання основних засобів відображає на рахунку 15 «Капітальні інвестиції». Далі підприємство здійснює введення основного засобу в експлуатацію шляхом проведення: Д-т 10 «Основні засоби» - К-т 15.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для обліку необоротних активів призначено рахунки: 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 15 «Капітальні інвестиції». Дані рахунки активні.

Так, рахунок 15 «Капітальні інвестиції» призначений для обліку витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів. За дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» відображається збільшення зазначених витрат на придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, за кредитом — їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію придбаних або створених нематеріальних активів тощо).

Перелік субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та їх призначення наведено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 15 «Капітальні інвестиції»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
151	Капітальне будівництво	Призначено для обліку витрат на будівництво, що здійснюється як господарським, так і підрядним способом для власних потреб підприємства та для облік устаткування, що підлягає монтажу в процесі будівництва.
152	Придбання (виготовлення) основних засобів	Призначено для обліку витрат на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби»
153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	Призначено для обліку витрат підприємства (організації, установи) на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»
154	Придбання (створення) нематеріальних активів	Призначено для обліку витрат підприємства на придбання або створення власними силами активів, облік яких ведеться на рахунку 12 «Нематеріальні активи»

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
155	Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів	Призначено для обліку витрат на придбання або вирощування (створення) довгострокових біологічних активів, облік яких ведеться на рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи»

* складено за даними [8]

Якщо ж об'єкт основного засобу не потребує монтажу або вводиться в експлуатацію відразу ж після надходження на підприємство, то відразу відображається по Д-т рахунка 10 в моменти його надходження на підприємство.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій рахунок 10 «Основні засоби» призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансової оренди об'єктів і орендованих єдиних (цілих) майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів, а також об'єктів інвестиційної нерухомості.

За дебетом рахунку 10 «Основні засоби» відображається надходження (придбаних, створених, безоплатно отриманих) основних засобів на баланс підприємства, які обліковуються за первісною вартістю, сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів, за кредитом - вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів, сума уцінки основних засобів.

Перелік субрахунків рахунку 10 «Основні засоби» та їх призначення наведено в табл. 1.5.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи» призначено для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух інших необоротних матеріальних активів, які не відображені у складі об'єктів обліку на рахунку 10 «Основні засоби».

Таблиця 1.5 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 10 «Основні засоби»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
103	Будинки та споруди	Призначено для обліку будинків, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв, а також житлових будівель
104	Машини та обладнання	Призначено для обліку машин та обладнання
105	Транспортні засоби	Призначено для обліку транспортних засобів
106	Інструменти, прилади та інвентар	Призначено для обліку приладів та інвентарю
109	Інші основні засоби	Призначено для обліку основних засобів, які не включені до інших субрахунків рахунку 10.

* складено за даними [8]

За дебетом рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи» відображається надходження (придбаних, створених, безоплатно отриманих інших необоротних матеріальних активів на підприємство (за первісною вартістю); сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта (реконструкція, модернізація), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума дооцінки вартості об'єкта необоротних матеріальних активів. За кредитом рахунку 11 відображаються вибуття інших необоротних матеріальних активів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта та сума їх уцінки.

Перелік субрахунків рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи» та їх призначення наведено в табл. 1.6.

Таблиця 1.6 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
111	Бібліотечні фонди	Призначено для обліку бібліотечних фондів
112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	Призначено для обліку предметів, строк корисного використання яких більше одного року, зокрема вартість сценічно-постановочних предметів, спеціальні інструменти і спеціальні пристосування, вартість яких погашається нарахуванням зносу за встановленою підприємствам ставкою (нормою) з урахуванням очікуваного способу використання таких об'єктів та інші предмети, які за вартісними ознаками підприємством зараховано до складу малоцінних необоротних матеріальних активів
113	Тимчасові (нетитульні) споруди	Призначено для обліку експлуатаційних тимчасових (нетитульних) споруд
114	Природні ресурси	Призначено для обліку придбаних природних ресурсів для наступного видобутку (нафти, газу тощо)

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
115	Інвентарна тара	Призначено для обліку інвентарної тари
116	Предмети прокату	Призначено для обліку активів, призначених для видачі напрокат
117	Інші необоротні матеріальні активи	Призначено для обліку інших необоротних матеріальних активів, які не знайшли відображення на інших субрахунках рахунку 11

* складено за даними [8]

Рахунок 12 «Нематеріальні активи» призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух нематеріальних активів.

За дебетом рахунку 12 «Нематеріальні активи» відображається придбання або отримання в результаті розробки (від інших фізичних або юридичних осіб) нематеріальних активів, які обліковуються за первісною вартістю, та сума дооцінки таких активів, за кредитом - вибуття внаслідок продажу, безоплатної передачі або неможливості отримання підприємством надалі економічних вигод від його використання та сума уцінки нематеріальних активів.

Перелік субрахунків рахунку 12 «Нематеріальні активи» та їх призначення наведено в табл. 1.7.

Таблиця 1.7 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 12 «Нематеріальні активи»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
121	Права користування природними ресурсами	Призначено для обліку права користування ресурсами природного середовища
122	Права користування майном	Призначено для обліку прав користування майном (право користування земельною ділянкою, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо)
123	Права на комерційні позначення	Призначено для обліку прав на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо)
124	Права на об'єкти промислової власності	Призначено для обліку прав на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, на промислові зразки, сорти рослин, на породи тварин, композиції (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, тощо)
125	Авторське право та суміжні з ним права	Призначено для обліку авторського права та суміжних з ним прав (право на літературні, художні або музичні твори, на комп'ютерні програми чи компіляції даних (бази даних), відеограми, фонограми, виконання, передачі (програми) організацій мовлення тощо)

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
127	Інші нематеріальні активи	Призначено для обліку інших нематеріальних активів, якими володіє підприємство (права на здійснення діяльності, або використання економічних та інших привілеїв тощо)

* складено за даними [8]

Типова кореспонденція рахунків з обліку надходження елементів необоротних активів наведена в табл. 1.8.

Таблиця 1.8 – Типова кореспонденція рахунків з обліку надходження елементів необоротних активів*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
Придбання у постачальника			
1.	Отримано необоротний актив від постачальника	152	631
2.	Відображено суму податкового кредиту	641	631
3.	Транспортні, страхові, реєстраційні та інші послуги, пов'язані з придбанням основних засобів	152	685
4.	Відображено суму податкового кредиту	641	685
5.	Нарахована заробітна плата працівникам, що монтують основні засоби	152	661
6.	Відображено нарахування на заробітну плату	152	65
7.	Введення об'єкта в експлуатацію	10, 11, 12	152
8.	Перераховано оплату постачальнику	631	311
Внесок засновників у зареєстрований капітал підприємства			
1.	Відображено заборгованість засновника (сформовано зареєстрований капітал)	46	40
2.	Відображено внесення засновником активу до зареєстрованого капіталу	152	46
3.	Відображено витрати на доведення та доведення об'єкта активу до стану придатного до використання	152	685
4.	Відображено суму податкового кредиту у вартості наданих послуг	641	685
5.	Здійснено оплату послуг	685	311
6.	Відображено введення в експлуатацію об'єкта основного засобу	10	152
Безоплатна передача іншими господарствами			
1.	Безоплатне отримання активу. Витрати на доведення об'єкта до стану придатного для використання формуються аналогічно як і в попередніх випадках	152	424
Обмін на інші активи			
1.	Передача основного засобу іншому підприємству	377	10
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	377	641
3.	Списано на витрати суму перевищення залишкової вартості активу над справедливою вартістю	977	10
4.	Списано нарахований знос	131, 132	10
5.	Отримано актив за договором бартеру	152	685

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
6.	Відображено податковий кредит	641	685
7.	Введено об'єкт в експлуатацію	10	152
8.	Проведено взаємозалік заборгованостей	685	377

* складено за даними [8]

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 15 «Капітальні інвестиції» відбувається у відповідних машинограмах.

Облік нематеріальних активів та основних засобів: облік зносу (амортизації).
У процесі діяльності підприємства необоротні активи зношуються фізично (матеріально) – основні засоби та економічно (морально) – нематеріальні активи. Внаслідок фізичного та економічного зношення знижується продуктивність засобів праці і зрештою необоротні активи стають непридатними для використання. Відповідно цим і зумовлюється необхідність їх відтворення.

Відтворення основних засобів — це процес їх виробничого використання, зносу, амортизації, підтримки в робочому стані через здійснення ремонтів і відновлення в натурі.

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби»: амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Підприємство самостійно обирає метод амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання та може переглянути його в разі зміни такого способу. Обрані методи амортизації для різних груп необоротних активів фіксуються в наказі про облікову політику підприємства. Методи розрахунку наведені в НП(С)БО 7 (табл. 1.9).

Для нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів використовують наступні методи амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний та виробничий. Для інших необоротних матеріальних активів – прямолінійний, виробничий, 100% та

50% на 50%.

Таблиця 1.9 - Методи нарахування амортизації*

Методи амортизації	Спосіб обчислення
Прямолінійний	річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів
Зменшення залишкової вартості	річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість
Прискореного зменшення залишкової вартості	річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється
Кумулятивний	річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання
Виробничий	місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів
100 %	сума амортизації визначається як 100% від первісної вартості при введення в експлуатацію необоротного активу
50% на 50%	сума амортизації визначається так: 50% від первісної вартості при введенні в експлуатацію, 50% від первісної вартості в останньому місяці використання об'єкта

*складено за даними [14]

Дані про нараховані суми амортизації по кожному об'єкту відображаються в відомості «Розрахунок амортизації основних засобів». Нарухування амортизації обліковується на рахунку 13 «Знос необоротних активів (амортизація)».

Рахунок 13 «Знос необоротних активів» призначено для узагальнення інформації про нараховану амортизацію та індексацію зносу (накопиченої амортизації) необоротних матеріальних і нематеріальних активів, що підлягають амортизації.

За кредитом рахунку 13 "Знос необоротних матеріальних активів" відображається нарахування амортизації та індексації зносу (накопиченої амортизації) необоротних активів, за дебетом - зменшення суми зносу (накопиченої амортизації).

Перелік субрахунків рахунку 13 «Знос необоротних матеріальних активів» та їх призначення наведено в табл. 1.10.

Таблиця 1.10 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 13 «Знос необоротних матеріальних активів»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
131	Знос основних засобів	Призначено для обліку суми зносу тих необоротних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби»
132	Знос інших необоротних матеріальних активів	Призначено для обліку суми зносу тих необоротних активів, облік яких ведеться на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи».
133	Накопичена амортизація нематеріальних активів	Призначено для обліку суми накопиченої амортизації нематеріальних активів.
134	Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	Призначено для обліку суми амортизації, нарахованої на довгострокові біологічні активи, облік яких ведеться на субрахунках 162 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю» та 164 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»
135	Знос інвестиційної нерухомості	Призначено для обліку суми зносу інвестиційної нерухомості, облік якої ведеться на субрахунку 100 «Інвестиційна нерухомість»

* складено за даними [8]

Типова кореспонденція рахунків з нарахування амортизації необоротних активів наведена в табл. 1.11.

Таблиця 1.11 – Типова кореспонденція рахунків з нарахування амортизації необоротних активів*

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
1.Нараховано амортизацію на необоротні активи, що використовуються для виробництва продукції (робіт, послуг);	23	131, 132
- загальновиробничого призначення;	91	
- адміністративного призначення;	92	
- що забезпечують збут продукції;	93	
- інші	94	

* складено за даними [8]

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відбувається у відповідних машинограмах.

У процесі господарської діяльності підприємства відбувається поступове вибуття необоротних активів з наступних причин: непридатності для подальшого використання; виявлення в результаті інвентаризації як недостачі; моральної застаріло-

сті; фізичного зношення; пошкодження внаслідок аварії чи стихійного лиха; необхідності знесення у зв'язку з будівництвом нових об'єктів чи зруйнування внаслідок атмосферного впливу й тривалого використання.

Облік нематеріальних активів та основних засобів: облік вибуття. Вибуття необоротних активів відбувається в результаті наступних господарських операцій (рис. 1.6).

Для цього постійно діюча комісія після детального огляду об'єкта надає висновок про недоцільність подальшої експлуатації та доцільність отримання економічної вигоди від продажу активу чи доцільність ліквідації. Після відповідно до даної операції комісія оформлює «Акт на списання основних засобів».

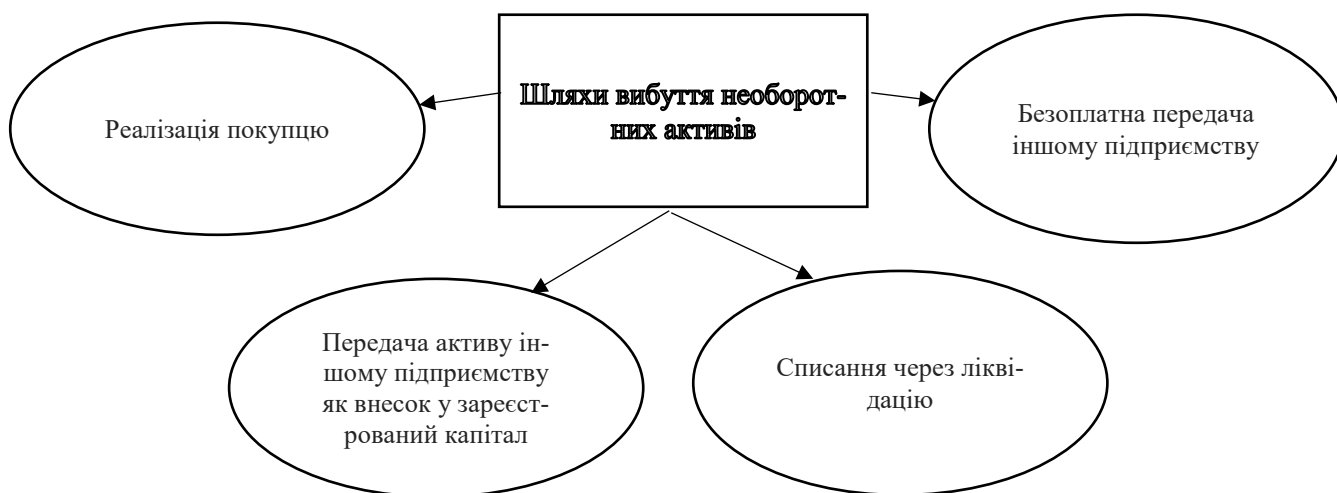

Рис. 1.6. Шляхи вибуття необоротних активів [38]

Для цього постійно діюча комісія після детального огляду об'єкта надає висновок про недоцільність подальшої експлуатації та доцільність отримання економічної вигоди від продажу активу чи доцільність ліквідації. Після відповідно до даної операції комісія оформлює «Акт на списання основних засобів».

Для реалізації необоротного активу об'єкт переводять на субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» проведенням: Д-т 286 – К-т 10.

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 10 «Основні засоби», 13 «Знос (амортизація), 28 «Товари» необоротних активів відбувається у відповідних машинограмах.

Типова кореспонденція рахунків з обліку вибуття елементів необоротних активів наведена в табл. 1.12.

Таблиця 1.12 – Типова кореспонденція рахунків з обліку вибуття елементів необоротних активів*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т
Реалізація покупцю			
1.	Переведено необоротний актив до складу утримуваних для продажу	286	10, 11, 12
2.	Списано суму зносу	131, 132	10, 11, 12
3.	Отримано оплату за необоротний актив	311	68
4.	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	643	641
5.	Передано необоротний актив покупцю	68	712
6.	Списано залишкову вартість	943	286
7.	Закрито розрахунки з ПДВ	712	643
Списання через ліквідацію			
1.	Списано залишкову вартість необоротного активу	97	10, 11, 12
2.	Списано суму зносу	131	10, 11, 12
3.	Відображено витрати пов'язані з ліквідацією об'єкта	97	20, 22,
4.	Відображено податковий кредит	641	631
5.	Оплачено послуги	631	311
6.	Оприбутковано матеріали від ліквідації ОЗ	20	746
7.	Списано залишкову вартість ОЗ на фінансовий результат	79	976
Передача активу іншому підприємству, як внесок до статутного капіталу			
1.	Зменшено вартість об'єкту на суму зносу	131, 132	10, 11, 12
2.	Відображено залишкову вартість переданих активів	14	10, 11, 12
3.	Відображено різницю між залишковою вартістю та собівартістю інвестицій	14	746
Безоплатна передача іншому підприємству			
1.	Зменшено вартість об'єкта на суму зносу	131, 132	10, 11, 12
2.	Відображено списання залишкової вартості ОЗ	97	10, 11, 12
3.	Відображено податкове зобов'язання	97	641

* складено за даними [8]

Облік інших елементів необоротних активів: облік довгострокової дебіторської заборгованості.

Згідно з НП(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість”, дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємства на певну дату.

Довгострокова дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу.

Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Довгострокова дебіторська заборгованість в бухгалтерському обліку відображається на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість».

Рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» призначено для обліку дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу, для обліку активів, використання яких, як очікується, неможливо протягом дванадцяти місяців з дати балансу, а також для обліку інших необоротних активів, які не знайшли безпосереднього відображення на інших рахунках обліку необоротних активів.

За дебетом рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» відображається виникнення (збільшення) довгострокової дебіторської заборгованості та одержання інших необоротних активів, за кредитом - погашення (списання) довгострокової дебіторської заборгованості та вибуття інших необоротних активів.

Перелік субрахунків рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» та їх призначення наведено в табл. 1.13.

Таблиця 1.13 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
181	Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду	Призначено для обліку чистих інвестицій орендодавця у фінансову оренду, визначені згідно з НП(С)БО 14 «Оренда».
182	Довгострокові векселі одержані	Призначено для обліку векселів, одержаних на забезпечення довгострокової дебіторської заборгованості.
183	Інша дебіторська заборгованість	Призначено для обліку довгострокової дебіторської заборгованості, яка не відображається на інших субрахунках рахунку 18 "Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи", зокрема розрахунків з працівниками за виданими довгостроковими позиками тощо, інші види розрахунків.

* складено за даними [8]

Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокової дебіторської заборгованості наведена в табл. 1.14.

Таблиця 1.14 – Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокової дебіторської заборгованості*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т
Фінансова оренда			
1.	Одержано у фінансову оренду об'єкт основних засобів	152	631
2.	Введено в експлуатацію отриманий у фінансову оренду основний засіб	10	152
3.	Частина заборгованості орендаря, що припадає на наступні 12 місяців з дати балансу, включається до складу поточних зобов'язань	531	61
4.	Нарахована амортизація	23, 91, 92, 93	131
5.	Відображено витрати на поліпшення об'єкта фінансової оренди	152	20, 63 66, 31
6.	Збільшення первісної вартості об'єкта фінансової оренди	10	152
7.	Відображається заборгованість орендаря за об'єкт оренди, що повинна бути погашена протягом 12 місяців з дати балансу	531	61
8.	Нараховано відсоток, що підлягає сплаті	952	684
9.	Перераховано орендодавцю в погашення заборгованості за об'єкт оренди	61	31
10.	Сплачені відсотки	684	31
11.	Об'єкт оренди стає власністю орендаря і переходить із складу орендованих засобів до складу власних	10	10
12.	Відображено суму зносу	131	131
Операційна оренда			
1.	Нараховано орендну плату за звітний період (без ПДВ)	23, 91, 92, 93	685
2.	Відображено суму податкового кредиту	641	865
3.	Здійснено витрати на поліпшення об'єкта оренди	15	20, 31, 63, 65, 66
4.	Збільшення первісної вартості об'єкта операційної оренди	117	15
5.	Нараховано амортизацію капітальних інвестицій в об'єкт операційної оренди	23, 91, 92, 93	132
Облік векселів			
1.	Відображено реалізацію товару	361	702
2.	Нараховано податкове зобов'язання щодо ПДВ	702	641
3.	Відображено собівартість реалізованих товарів	902	281
4.	Отримано вексель	182, 341	361
5.	Отримано грошові кошти після пред'явлення векселя до погашення	311	182, 341
Довгострокова поворотна фінансова допомога іншому підприємству			
1.	Видано з банку довгострокову поворотну фінансову допомогу іншому підприємству	183	31
2.	Отримано на рахунок у банку гроші від підприємства в рахунок погашення довгострокової поворотної фінансової допомоги	31	183
3.	Відображено суму неповернутої довгострокової поворотної фінансової допомоги при зверненні до суду	374	183

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т
4.	Переведено поточну поворотну фінансову допомогу до складу довгострокової на частину суми, що буде погашатися протягом терміну, що становить більше одного року	183	377
5.	Переведено довгострокову поворотну фінансову допомогу до складу поточної на частину суми, що буде погашатися протягом 12 місяців з дати балансу	377	183
Інші необоротні активи			
1.	Оформлено довгостроковий депозит у національній валюті	184	311
2.	Оформлено довгостроковий депозит у іноземній валюті	184	312
3.	Нараховано курсову різницю у разі зростання курсу валюти	184	744
4.	Нараховано курсову різницю у разі зниження курсу валюти	974	184
5.	Переведено довгострокову заборгованість до складу поточної у разі, якщо до закінчення депозиту залишається 1 рік і менше	377	184

* складено за даними [8]

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» відбувається у відповідних машинограмах.

Облік інших елементів необоротних активів: облік довгострокових фінансових інвестицій.

Інвестиція – господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно. Інвестиції поділяються на капітальні, фінансові та реінвестиції.

Під капітальною інвестицією слід розуміти господарську операцію, яка передбачає придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших, основних засобів та нематеріальних активів, які підлягають амортизації (капітальні інвестиції в обліку відображають на рахунку 15 «Капітальні інвестиції», на якому формується первісна вартість необоротних активів, що надійшли на підприємство (питання обліку капітальних інвестицій було розглянуто у складі обліку основних засобів).

Під фінансовою інвестицією слід розуміти господарську операцію, яка передбачає придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів.

В складі необоротних активів обліковуються довгострокові фінансові інвестиції – придбання цінних паперів фондового ринку, часток статутних фондів сторонніх підприємств і організацій, які здатні приносити довгостроковий дохід на термін більше одного року.

Довгострокові фінансові інвестиції в балансі підприємства відображаються за такими позиціями:

- довгострокові фінансові інвестиції, котрі обліковуються за методом участі в капіталі,
- інші фінансові інвестиції.

До складу довгострокових фінансових інвестицій, що обліковуються за методом участі в капіталі, належать:

- інвестиції в асоційовані підприємства — підприємства, в яких інвестору належить блокувальний (понад 25 %) пакет акцій (голосів) і яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора;
- вкладення у дочірні підприємства — підприємства, що перебувають під контролем материнського (холдингового) підприємства (контроль — вирішальний вплив на фінансову, господарську і комерційну політику підприємства з метою одержання вигод від його діяльності). При з'ясуванні питання про віднесення підприємства до категорії дочірніх вирішальну роль відіграє ступінь впливу інвестора при прийнятті рішень стосовно ключових питань господарської діяльності об'єкта інвестування;
- вкладення в спільну діяльність — господарська діяльність зі створенням юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

До інших довгострокових фінансових інвестицій належать усі інші фінансові вкладення, які можуть бути об'єктами інвестування: облігації, вкладення в корпоративні права підприємств, які не належать до вище перелічених, тощо.

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні

папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо.

За дебетом рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» відображається вартість довгострокових інвестицій, за кредитом - їх вибуття (списання) чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі.

Перелік субрахунків рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та їх призначення наведено в табл. 1.15.

Таблиця 1.15 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	Призначено для обліку інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі.
142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	Призначено для обліку інші інвестиції пов'язаним сторонам.
143	Інвестиції непов'язаним сторонам	Призначено для обліку інвестиції непов'язаним сторонам.

* складено за даними [8]

Аналітичний облік за рахунком 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування. При цьому побудова аналітичного обліку повинна забезпечити можливість отримання інформації про довгострокові фінансові вкладення в об'єкти як на території країни, так і за кордоном.

Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокових фінансових інвестицій наведена в табл. 1.16.

Таблиця 1.16 – Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокових фінансових інвестицій*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т
1.	Перераховано грошові кошти продавцю за акції	371	311
2.	Отримано акції	143	371
3.	Отримано послуги, пов'язані з придбанням акцій	143	685
4.	Відображено ПДВ	641	685
5.	Сплачено грошові кошти за послуги, пов'язані з придбанням акцій	685	311

* складено за даними [8]

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 14 «Довгострокові

фінансові інвестиції» відбувається у відповідних машинограмах.

Облік інших елементів необоротних активів: облік довгострокових біологічних активів.

До довгострокових біологічних активів належать біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи або в інший спосіб приносити економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців (або операційний цикл, якщо він більше 12 місяців), та біологічні активи, що створюються протягом періоду, більшого ніж один рік, за винятком тварин на вирощуванні і відгодівлі.

За видом господарської діяльності біологічні активи поділяються на сільськогосподарські та інші біологічні активи, непов'язані з сільськогосподарською діяльністю.

До сільськогосподарських відносяться біологічні активи, які здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, які призначені для продажу, або використання у сільськогосподарській діяльності.

Інші біологічні активи, непов'язані з сільськогосподарською діяльністю, визнаються:

- запасами, якщо вони не використовуються в сільськогосподарській діяльності та утримуються для продажу або напрями їх використання невизначено;
- основними засобами, якщо вони використовуються в іншій діяльності ніж сільськогосподарська, та очікуваний строк їх використання більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

До інших біологічних активів, непов'язаних з сільськогосподарською діяльністю, відносяться багаторічні насадження та тварини, які вирощуються і утримуються з іншою метою ніж отримання сільськогосподарської продукції, зокрема, лісосмуги, декоративні рослини, тварини цирків і зоопарків тощо.

В залежності від галузі сільськогосподарські біологічні активи поділяються на:

- біологічні активи рослинництва;
- біологічні активи тваринництва.

Рахунок 16 «Довгострокові біологічні активи» призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансової оренди довгострокових біологічних активів, крім плодоносних рослин, багаторічних насаджень і тварин, які обліковуються на рахунку 10 «Основні засоби».

Перелік субрахунків рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи» та їх призначення наведено в табл. 1.17.

Таблиця 1.17 - Перелік та призначення субрахунків до рахунку 16
«Довгострокові біологічні активи»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
161	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	Призначено для обліку наявності та руху довгострокових біологічних активів рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж.
162	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю	Призначено для обліку наявності та руху довгострокових біологічних активів рослинництва, справедливую вартість яких достовірно визначити неможливо, унаслідок чого їх оцінка здійснена відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» та 28 «Зменшення корисності активів».
163	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	Призначено для обліку наявності та руху довгострокових біологічних активів тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж.
164	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	Призначено для обліку наявності та руху довгострокових біологічних активів тваринництва, справедливую вартість яких достовірно визначити неможливо, унаслідок чого їх оцінка здійснена відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та 28 «Зменшення корисності активів».
165	Незрілі довгострокові активи, які оцінюються за справедливою вартістю	Призначено для обліку наявності та рух незрілих довгострокових біологічних активів (крім тварин, які обліковуються на рахунку 21 "Поточні біологічні активи"), які оцінені за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на продаж.
166	Незрілі довгострокові активи, які оцінюються за первісною вартістю	Призначено для обліку незрілих довгострокових біологічних активів (крім тварин, які обліковуються на рахунку 21 «Поточні біологічні активи»), справедливую вартість яких достовірно визначити неможливо, унаслідок чого вони оцінюються, виходячи із суми витрат, зазнаних на їх вирощування.

* складено за даними [8]

Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокових біологічних активів наведена в табл. 1.18.

Таблиця 1.18 – Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокових біологічних активів*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т
1.	Одержано від постачальника довгострокові біологічні активи	155	631
2.	Оприбутковано придбаний довгостроковий біологічний актив	16	155
3.	Отримано від учасника довгостроковий біологічний актив як внесок до статутного капіталу	16	46
4.	Отримано довгостроковий біологічний актив безоплатно	16	424
5.	Сплачено грошові кошти за послуги, пов'язані з придбанням акцій	685	311
6.	Переведено поточні біологічні активи до складу довгострокових біологічних активів:		
	списано поточні біологічні активи	155	21
	оприбутковано довгострокові біологічні активи	16	155
7.	Нарахована амортизація довгострокових біологічних активів	23	134
8.	Ліквідовано довгострокові біологічні активи		
	списано суму зносу	134	16
	списано залишкову вартість	976	16

* складено за даними [8]

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 16 «Довгострокові біологічні активи» відбувається у відповідних машинограмах.

У фінансовій звітності облік необоротних активів знаходить своє відображення у наступних формах фінансової звітності (рис. 1.7):

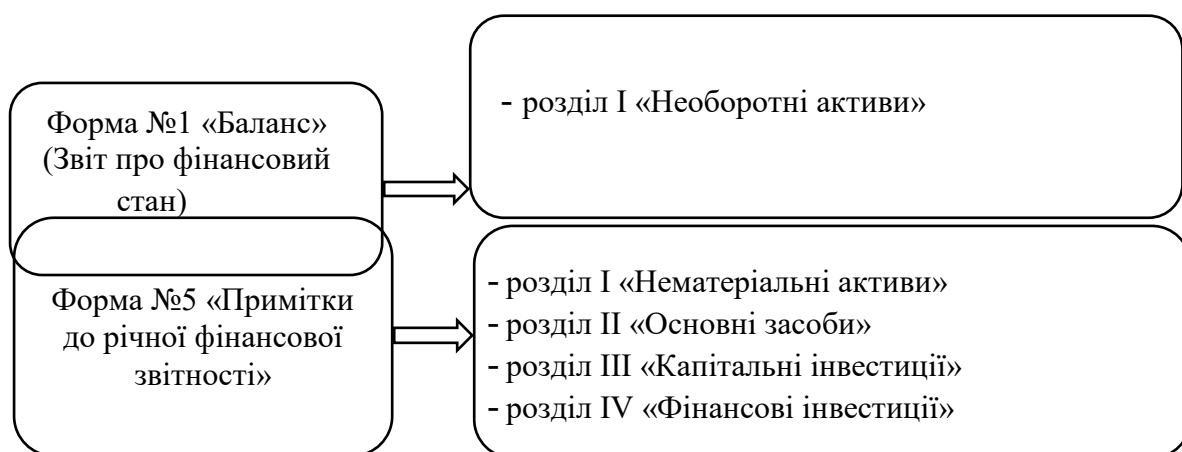

Рис. 1.7. Облік необоротних активів у формах фінансової звітності [13]

1.4. Податковий облік необоротних активів

Питання податкового обліку необоротних активів регулюються Податковим кодексом України.

В пп. 14.1.38 ст. 14 податкового кодексу України зазначено, що основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Відповідно до Податкового кодексу України ст. 145 регламентує класифікацію основних засобів та інших необоротних активів та методи нарахування амортизації. (табл. 1.19)

Таблиця 1.19 – Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів і мінімально допустимих строків їх амортизації Податкового кодексу України*

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 1 - земельні ділянки	-
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 - будівлі,	20
споруди,	15
передавальні пристрої	10
група 4 - машини та обладнання	5
з них:	
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень	2
група 5 - транспортні засоби	5
група 6 - інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
група 7 - тварини	6

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 8 - багаторічні насадження	10
група 9 - інші основні засоби	12
група 10 - бібліотечні фонди	-
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 - природні ресурси	-
група 14 - інвентарна тара	6
група 15 - предмети прокату	5
група 16 - довгострокові біологічні активи	7

* складено за даними [5]

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю (п.1.1). Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів.

Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється наказом по підприємству при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), але не менше ніж визначено в пункті 145.1 і призупиняється на період його виводу з експлуатації (для реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших причин) на підставі документів, які свідчать про виведення таких основних засобів з експлуатації.

Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування, ремонту тощо) та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат .

Витрати на поліпшення основних засобів для відновлення майбутніх економічних вигод, очікуваних від їх використання, визнаються капітальними інвестиціями за умови, що балансова вартість активу не перевищує суми його очікуваного відшкодування .

Амортизація необоротних активів здійснюється із застосуванням наступних методів: прямолінійного, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивного та виробничого. Причому метод прискореного зменшення залишкової вартості застосовується лише при нарахування амортизації до

об'єктів основних засобів, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби).

Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів (група 10, 11) нараховується наступним чином:

- або у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 % його вартості, яка амортизується, та решта 50% вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом;
- або в першому місяці використання об'єкта 100% його вартості.

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів та інших необоротних активів згідно Податкового Кодексу України використовуються з урахуванням наступного:

- якщо строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені пп. 138.3.3 ПКУ;

- якщо строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені пп. 138.3.3 ПКУ, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку [5].

У податковому обліку амортизація виробничих основних засобів, що знаходяться на капітальному ремонті чи консервації, не нараховується.

На нашу думку, необхідно провести порівняння аспектів амортизації основних засобів у підсистемах обліку (табл. 1.20).

Таблиця 1.20 - Амортизація основних засобів у підсистемах обліку:
порівняльний аспект*

Категорія	Бухгалтерський облік	Податковий облік
Вартісний критерій основних засобів	Якщо первісна вартість об'єкта, введеного в експлуатацію з 23.05.2020р. менше 20 000 грн., то об'єкт вважається малоцінним необоротним матеріальним активом, при вартості 20 000 грн. і вище об'єкт вважається основним засобом	Якщо первісна вартість об'єкта, введеного в експлуатацію з 23.05.2020р. менше 20 000 грн., то він не входить до складу основного засобу. Якщо вартість об'єкту складає 20 000 грн. і вище, то об'єкт вважається основним засобом (ст. 14.1.138 ПКУ)

Категорія	Бухгалтерський облік	Податковий облік
Класифікація необоротних активів	9 груп основних засобів та 7 груп інших необоротних матеріальних активів (п.5 НП(С)БО 7)	16 груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів (пп. 138.3.3 ПКУ)
Методи нарахування амортизації	5 методів амортизації для основних засобів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий (НП(С)БО 7) та 4 методи амортизації для малоцінним необоротним матеріальним активом і бібліотечних фондів: прямолінійний, виробничий, 50%, 100% (НП(С)БО 7)	Аналогічні методи нарахування амортизації відповідно до НП(С)БО 7, крім виробничого методу (пп. 138.3.1, п. 138.3, ст. 138 ПКУ)
Не нараховується амортизація на об'єкти	Земельні ділянки, незавершені капітальні інвестиції, природні ресурси (п. 22 НП(С)БО 7)	Земельні ділянки, природні ресурси (п. 145.1.7. ПКУ)
Строк корисного використання	Встановлюється підприємством самостійно (п. 23 НП(С)БО 7)	Встановлені мінімально допустимі строки амортизації основних засобів (пп. 138.3.3 ПКУ)
Амортизація невиробничих основних засобів	Амортизуються невиробничі основних засобів	Не амортизуються невиробничі основні засоби, не підлягають амортизації витрати на їх ремонт та модернізацію
Амортизація безоплатно отриманих основних засобів	Амортизуються безоплатно отримані основних засобів	Амортизуються тільки ті, що були введені в експлуатацію після 01.01.2015р.
База для нарахування амортизації (вартість що амортизується)	Первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості (п. 4 НП(С)БО 7).	З 01.09. 2015р. амортизації підлягає балансова вартість основних засобів, яка сформована станом на 31.12.2014р. без застосування індексації основних засобів та переоцінки основних засобів, нарахованої згідно ПСБО або МСФЗ (п.138.3, ст.138 ПКУ)
Термін нарахування	Щомісячно	Щоквартально

* складено за даними [55]

Строки нарахування амортизації нематеріальних активів відповідно до Податкового кодексу України наведено в табл. 1.21.

Таблиця 1.21 - Строки нарахування амортизації нематеріальних активів*

Групи	Строк дії права користування
група 1 - права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище)	Відповідно до правовстановлюючого документа

Групи	Строк дії права користування
група 2 - права користування майном (право користування земельною ділянкою, крім права постійного користування земельною ділянкою відповідно до закону, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо)	Відповідно до правовстановлюючого документа
група 3 - права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правовстановлюючого документа
група 4 - права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, в тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правовстановлюючого документа, але не менш як 5 років
група 5 - авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (баз даних), фонограми, відеограми, передач (програми) організацій мовлення тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті	Відповідно до правовстановлюючого документа, але не менш як 2 роки
група 6 - інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо)	Відповідно до правовстановлюючого документа

* складено за даними [5]

Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строк дії права користування нематеріального активу не встановлено, такий строк корисного використання визначається платником податку самостійно, але не може становити менше двох та більше 10 років.

Висновки до першого розділу

В першому розділі було розглянуто теоретичні основи організації і методики необоротних активів підприємства: поняття та класифікація необоротних активів, питання методології бухгалтерського та податкового обліку необоротних активів.

Аналіз економічної літератури з питань визначення поняття «необоротні активи» показав, що, немає єдиного підходу до трактування необоротних активів. Однак, показав, що більшість науковців уособлюють необоротні активи з матеріальними та нематеріальними активами, строк служби (використання) яких перевищує 1 рік, і ці активи підлягають багаторазовому використанню у виробничому процесі.

Аналіз економічної літератури з питань класифікації необоротних активів довів, що для цілей бухгалтерського обліку доречною є класифікація необоротних активів за статтями балансу: матеріальні активи (основні засоби), нематеріальні активи та фінансові активи (вкладення, інвестиції).

Також визначено, що для правильної організації обліку необоротних активів важливе значення має єдиний принцип їх оцінки на дату оприбуткування та на дату складання балансу.

Аналіз документів нормативно-правового характеру показав, що на даний момент, всі чинні нормативні документи з бухгалтерського обліку, в тому числі обліку необоротних активів, можна виділити 2 нормативні бази: зовнішню нормативну базу та внутрішню нормативну базу.

При розгляді методології фінансового обліку необоротних активів підприємства були наведені первинні документи з обліку складових необоротних активів, наведений перелік та характеристика рахунків та субрахунків, які використовуються для обліку необоротних активів підприємства. Було розглянуто типову кореспонденцію рахунків та відображення інформації про необоротні активи у фінансовій звітності підприємства.

Також розглянуто класифікацію груп основних засобів та інших необоротних активів і мінімально допустимих строків їх амортизації відповідно до Податкового кодексу України.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЗАТ «ОДЕСАКОНДИТЕР»

2.1. Техніко-економічна характеристика ЗАТ «Одесакондитер»

Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань дата заснування ЗАТ «ОДЕСАКОНДИТЕР» — 29.12.2003.

Статутний капітал підприємства дорівнює 10 831 054,5 гривень. Керівник компанії — Маштакова Алла Євгенівна. Юридична адреса ЗАТ "ОДЕСАКОНДИТЕР": Україна, 65007, Одеська обл., місто Одеса, 3-Й ВОДОПРОВІДНИЙ ПРОВУЛОК, будинок 9. Основний КВЕД контрагента ЗАТ "ОДЕСАКОНДИТЕР" — 10.82 Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів.

Основним завданням кондитерського підприємства ЗАТ «ОДЕСАКОНДИТЕР» є випуск продукції високої якості, як відносно смакових властивостей, так і відносно зовнішнього оформлення; розширення асортименту виробів вищих сортів, максимальне зниження втрат сировини і допоміжних матеріалів, зниження відходів, ліквідація браку.

Завод випускав понад 250 найменувань кондитерських виробів – вафлі, печиво, карамель, цукерки, зефір, мармелад, драже, торти тощо. Постійно функціонувало сім виробничих цехів. Найцікавіше відбувається у цеху вищих сортів – тут роблять найдорожчі та найсмачніші цукерки. Головні люди на виробництві – ті, що відповідають за приготування шоколадного тіста. Їх називають шоколаття. Продукція успішно експортувалась за кордон – до Америки, Ізраїлю, Литви, Латвії, Чехії, Німеччині, Монголії, Казахстану, Узбекистану та інші країни.

Магазин "Золотий ключик" був дуже популярним й улюбленим. Його називали візитівкою фабрики. Перше його місцезнаходження було на вулиці Дерibasівській. Говорили, що там була справжня чарівна атмосфера, а повітря було напратно неймовірним запахом. Пізніше магазин перенесли на вул. Пантелеймонівську, 3. У 2019 році магазин остаточно закрили.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності
ЗАТ «Одесакондитер» за 2019–2021 роки*

Показники	2019 рік	Поперед- ній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення звітнього року від попереднього року	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	585	18848	962	-17886	-94,90
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1362	-	-	-	-
3. Адміністративні витрати, тис. грн.	2203	5393	7104	1711	31,73
4. Витрати на збут, тис. грн.	4104	2437	40	-2397	-98,36
5. Валовий прибуток, тис. грн.	-777	18848	962	-17886	-94,90
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	7669	7830	7144	-686	-8,76
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	1311	42	743	701	в 16,7 р.
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т. числі:	-8002	1765	-8449	-10214	в 5,8р.
- від основної операційної діяльності	-7084	11018	-6182	-17200	в 1,6 р.
- від іншої операційної діяльності	-918	-10306	-2437	7869	-76,35
- від фінансової діяльності	-	14	-	-14	-100
- від іншої діяльності	-	1039	170	-869	-83,64
9. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-	-
10. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-8002	1765	-8449	-10214	в 5,8р.
11. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	74	24	24	-	-
12. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	7905,41	785333,33	40083,33	-745250	-94,90
13. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	4944	3418	3486	68	1,99
14. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	66810,81	142416,67	145250	2833,33	1,99

Продовження таблиці 2.1

Показники	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення звітнього року від попереднього року	
				абс.	%
15. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	86625,5	71435	57318	-14117	-19,76
16. Фондовіддача, грн.	0,007	0,26	0,02	-0,24	-92,31
- по продукції					
- по прибутку	-0,08	0,15	-0,11	-0,26	В 1,7р.
17. Фондорентабельність, %	-9,24	2,47	-14,7	-17,17	x
18. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	13425,5	15662	14893	-769	-4,91
19. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,04	1,20	0,06	-1,14	-94,63
20. Рентабельність виробництва, %	-8	2,03	-11,70	-13,73	x
21. Середня річна сума дебіторської заборгованості	169	-	-	-	-
22. Середня річна сума кредиторської заборгованості	17875,5	23513	28047,5	4534,5	19,29
23. Коефіцієнти ліквідності балансу					
- коефіцієнт поточної ліквідності	0,267	0,435	0,204	-0,231	-53,07
- коефіцієнт швидкої ліквідності	0,076	0,393	0,187	-0,206	-52,38
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,074	0,393	0,187	-0,206	-52,38

* Розраховано на підставі даних фінансової та статистичної звітності підприємства

За результатами аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності ЗАТ «Одесакондитер» (табл. 2.1) можливо зробити наступні висновки:

- чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 17886 тис. грн. або на 94,90%; повна собівартість реалізованої продукції – на 686 тис. грн. або на 8,76%; валовий прибуток – на 17886 тис. грн або 94,90%; це призвело до збільшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 701 копійки або в 16,7 разів.

- фінансовий результат до оподаткування в попередньому році був прибутком і порівняно зі звітним роком зменшився на 10214 тис грн. або в 5,8 разів. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції на 17200 тис. грн

або в 1,6 рази та прибутку від іншої діяльності на 869 тис. грн або на 83,64%. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 7869 тис. грн або на 76,35%;

- відбулось погіршення ефективності використання ресурсів підприємства в звітному році порівняно з попереднім: трудових – про що свідчить зменшення продуктивності праці одного штатного працівника на 745250 грн., або 94,90%; основних засобів – про що свідчить зменшення фондівіддачі по продукції на 0,24% п. або 92,31% та фондівіддачі по прибутку – на 0,26% п. або в 1,7 разів; оборотних коштів – про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 1,14 обороти;

- середня облікова кількість штатних працівників впродовж двох років була незмінна та дорівнює – 24 особи; середня річна заробітна плата одного штатного працівника у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась 2833,33 грн. або на 1,99%, що у свою чергу збільшило фонд оплати праці на 68 тис. грн. або 1,99%;

- рентабельність виробництва в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 13,73 %п.;

- негативним фактором у підприємства є збільшення кредиторської заборгованості на 4534,5 тис. грн. або 19,29%;

- аналіз показників ліквідності свідчить про неспроможність підприємства покрити свої поточні зобов'язання;

Відповідно до результатів проведеного аналізу фінансово-економічних показників діяльності ЗАТ «Одесакондитер» можна зробити висновок про те, що у підприємства відслідковується зниження рівня ділової активності, яке супроводжується зниженням чистого прибутку, зниженням показників рентабельності, коефіцієнту оборотності та фондівіддачі, а також збільшенням кредиторської заборгованості. Це свідчить про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства та неспроможність підприємства виконувати свої зобов'язання.

За досліджуваний період погіршилось використання всіх ресурсів підприємства від операційної діяльності, що негативно характеризує її результативність та ефективність. Резервами покращення ефективності операційної діяльності підприємства є:

– погіршилось використання основних засобів, про що свідчить зменшення фондів віддачі по продукції на 0,24 грн., що призвело до зменшення чистого доходу на 13756,32 тис. грн. Таким чином, резерв збільшення чистого доходу за рахунок ефективного використання основних засобів складає 13756,32 тис. грн.; також відбулось зменшення фондів віддачі по прибутку на 0,26 грн.– це призвело до зменшення фінансового результату від основної операційної діяльності на 14902,68 тис. грн.– таким чином, за рахунок підвищення ефективності використання основних засобів резерв збільшення фінансового результату від основної операційної діяльності складає 17200 тис. грн.

– використання трудових ресурсів, про що свідчить зменшення продуктивності праці одного працівника на 745250 грн., що призвело до зменшення чистого доходу на 17886 тис. грн. Таким чином, резерв збільшення чистого доходу за рахунок ефективного використання трудових ресурсів складає 17886 тис. грн.;

– ефективність використання оборотних коштів підприємства у звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 1,14 обороти, збільшення тривалості одного обороту на 5274,12 днів за рахунок збільшення часу перебування оборотних коштів в грошових коштах на 4839,65 днів, коштів в запасах на 435,04 днів та зменшення перебування коштів в розрахунках на 0,57 днів. Це призвело до погіршення фінансового стану підприємства та залучення до обігу додаткової суми оборотних грошових коштів у розмірі 218187,3 тис. грн. Якщо оборотні кошти використовувались на рівні 2020 р., то кредиторська заборгованість склала би 226449,3 тис. грн.

2.2. Методика аналізу необоротних активів та аналіз необоротних активів ЗАТ «Одесакондитер»

В сучасних умовах господарювання важливим в дослідженні умов формування необоротних активів підприємств є оцінка ефективності їх використання, оскільки необоротні активи для будь-якого підприємства являються основою безперебійної роботи. Залежно від того як необоротні активи створювались на початку роботи підприємства, як використовуються в операційному процесі, які мають властивості, яким є процеси їх поновлення, відтворення та модернізації, все це впливає на показники ефективної роботи підприємства та результати отриманої економічної вигоди. Оцінка ефективності використання необоротних активів підприємств є однією зі складових

методики аналізу необоротних активів.

Основним результативним показником, який визначає ефективність діяльності підприємства є прибуток. Прибуток є кінцевим показником результативності діяльності будь-якого підприємства, і необоротні активи прямо чи опосередковано впливають на його розмір.

Такі вчені-економісти, як Н.М. Богацька, О.В. Галюк [41], Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній [30], А.І. Ковальов, Т.Н. Бабченко, Н.М. Бондар, В.М. Дибя, Е.Н. [28], Домбровська, Н.Ю. Єршова, О.В. Портна [29], С.Ф. Покропивний та ін. [51] зробили значний внесок в розвиток теорії та методики аналізу необоротних активів. Так, Н.Ю. Єршова, О.В. Портна зазначають, що мета аналізу необоротних активів підприємства полягає у кількісному та якісному оцінюванні складу, структури та їх динаміки, оцінюванні забезпеченості й ефективності використання основних засобів у виробничому процесі та пошуку потенційних можливостей підвищення фондоддачі і покращання технічної оснащеності виробництва за умови найбільш інтенсивного використання основних засобів [29]. Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній розглядають мету аналізу необоротних активів як метою аналізу основних засобів та вважають, що оптимізація використання основних виробничих засобів багато в чому залежить від наявності обґрунтованої системи показників оцінювання рівня ефективності використання основних засобів, яка містить загальні (вартісні) та часткові (натуральні) показники [30].

Аналіз необоротних активів підприємства здійснюється з використанням показників його фінансової звітності. Інформаційною базою для аналізу необоротних активів є форми фінансової звітності підприємств: №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

На нашу думку методика аналізу необоротних активів включає наступні етапи:

1. Аналіз складу, структури та динаміки необоротних активів в цілому, а також за їх найбільш вагомими складовими: аналіз забезпеченості основними засобами та нематеріальними активами; аналіз динаміки, складу та структури основних засобів і нематеріальних активів; аналіз технічного стану основних засобів і нематеріальних

активів за видами, термінами корисного використання; аналіз руху основних засобів і нематеріальних активів.

2. Аналіз ефективності використання необоротних активів в цілому, а також за їх найбільш вагомими складовими:

– аналіз основних засобів: за показниками фондівіддачі; аналіз екстенсивного та інтенсивного використання виробничого устаткування; аналіз ефективності використання виробничих потужностей;

– аналіз ефективності використання нематеріальних активів можна розділити на: аналіз рентабельності та фондівіддачі нематеріальних активів; аналіз ліквідності нематеріальних активів і ступеня ризику вкладень капіталу в нематеріальні активи.

На думку деяких дослідників [46, 53], варто застосовувати такі показники оцінки ефективності використання необоротних активів, як: рентабельність необоротних активів, коефіцієнт виробничої віддачі, коефіцієнт виробничої місткості. Але усі існуючі показники оцінки ефективності використання необоротних активів є статичними й потребують бази порівняння для прийняття кінцевого рішення щодо визначення ефективності. Тому необхідно використовувати такі показники, які б не тільки визначали статичний рівень ефективності, а й відображали його динамічну складову й при цьому не потребували бази порівняння. З цієї точки зору, можна доповнити дану групу показників, коефіцієнтом еластичності прибутку від необоротних активів та коефіцієнтом еластичності товарообігу від операційних необоротних активів, які відображають вплив зміни необоротних активів на зміну результативних показників ефективності прибутку. Логічно, що стан ефективності характеризує ситуація, коли збільшення вартості необоротних активів викликає більше збільшення товарообігу чи прибутку. Тому дані коефіцієнти для засвідчення ефективності використання повинні бути більше ніж одиниця [46].

Основними методами аналізу є горизонтальний та вертикальний аналіз, метод коефіцієнтів. Крім зазначених методів, застосовуються ще й спеціальні методи. Одним із спеціальних методів аналізу необоротних активів є метод корпорації «Дюпон», який був розроблений для проведення системного аналізу ефективності бізнесу компанії. Основу методу складала гіпотеза про залежність успішності діяльності будь-

якого акціонерного товариства від рішень, які приймаються його органами управління в таких трьох площинах: виробнича (основна операційна) діяльність; інвестиційна діяльність; фінансова діяльність [53].

Загалом, при проведенні аналізу необоротних активів підприємства використовують наступні основні показники оцінки та якості:

1. Показники, які характеризують зміни майнового стану підприємства:

- коефіцієнт зростання валюти балансу;
- коефіцієнт зростання виручки від реалізації продукції;
- коефіцієнт зростання прибутку від реалізації продукції.

2. Показники забезпеченості підприємства необоротними активами:

- коефіцієнт фондоозброєності;
- коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства;
- коефіцієнт виробничої місткості основних засобів.

3. Показники стану необоротних активів:

- коефіцієнт оновлення основних засобів;
- коефіцієнт зносу основних засобів;
- коефіцієнт придатності основних засобів.

4. Показники ефективності використання основних засобів:

- коефіцієнт рентабельності необоротних активів;
- коефіцієнт фондівіддачі основних засобів.

Кінцевою метою аналізу необоротних засобів підприємства має бути або можливість розширення обсягів випуску продукції та її реалізації без додаткового залучення основних засобів, або визначення додаткової потреби в модернізації чи в оновленні основних засобів. Тому що, однією з основних ознак ефективного використання необоротних активів підприємством є зростання обсягу виробництва продукції та зростання чистого прибутку. А це в свою чергу приводить до підвищення ефективності роботи підприємства, сприяє покращенню фінансового стану та поліпшує конкурентоспроможність на економічному ринку.

За визначеними етапами проведемо аналіз необоротних активів ЗАТ «Одеса-кондитер» за 2019-2021 роки.

1. *Етап – аналіз складу, структури та динаміки необоротних активів в цілому, а також за їх найбільш вагомими складовими.* Аналіз складу, структури та динаміки необоротних активів здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2 - Аналіз складу, структури та динаміки необоротних активів*

Показник	Абс. величина			Питома вага, %			Відхилення за звітним роком			
	на початок попереднього (2020) року	на початок звітнього (2021) року	на кінець звітнього (2021) року	на початок попереднього (2020) року	на початок звітнього (2021) року	на кінець звітнього (2021) року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни необоротних активів
Необоротні активи, тис. грн., в т.ч.	12471	11648	11971	100	100	100	323	x	2,77	100
- Незавершені капітальні інвестиції	621	621	621	4,98	5,33	5,18	-	-0,14	-	-
- Основні засоби	2926	2103	2426	23,46	18,05	20,27	323	2,21	15,36	100
- Нематеріальні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Довгострокові біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Довгострокова дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	8924	8924	8 924	71,56	76,62	74,55	-	-2,06	-	-
- Інші необоротні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З табл.2.2 видно, що необоротні активи підприємства на кінець звітнього року порівняно з початком року збільшились на 323 тис. грн. або на 2,77%. Це відбулось виключно за рахунок збільшення основних засобів на 323 тис. грн. або на 15,36%.

В структурі необоротних активів на початок звітнього року найбільшу питому вагу займали довгострокові фінансові інвестиції 76,62 %, основні засоби 18,05% та незавершені капітальні інвестиції –5,33%. На кінець звітнього році відбулися наступні

зміни в структурі необоротних активів: збільшення питомої ваги основних засобів на 2,21%п., та зменшення питомої ваги: довгострокових фінансових інвестицій на 2,06% п., незавершених капітальних інвестицій на 0,14%п.

Аналіз наявності складу, структури та руху основних засобів здійснюється по основним засобам за видами економічної діяльності за даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності», для чого складається аналітична таблиця 2.3.

В 2019-2021 роках мав місце рух основних засобів, який оцінюється з допомогою коефіцієнтів вводу, вибуття, приросту.

Таблиця 2.3 - Аналіз наявності та руху основних засобів*

Основні засоби	Наявність на початок року		Надійшло за рік, тис. грн..	Вибуло за рік, тис. грн..	Інші зміни за рік, тис. грн.	Наявність на кінець року	
	тис. грн..	%				тис. грн..	%
2019 рік							
Усього по підприємству	87384	100	-	1517	-	85867	100
в т.ч. за видами економічної діяльності:							
- основні засоби основного виду діяльності	87384	100	-	1517	-	85867	100
- основні засоби інших видів діяльності	-	-	-	-	-	-	-
Попередній (2020) рік							
Усього по підприємству	85867	100	-	28864	-	57003	100
в т.ч. за видами економічної діяльності:							
- основні засоби основного виду діяльності	85867	100	-	28864	-	57003	100
- основні засоби інших видів діяльності	-	-	-	-	-	-	-
Звітний (2021) рік							
Усього по підприємству	57003	100	-	-	630	57633	100
в т.ч. за видами економічної діяльності:							
- основні засоби основного виду діяльності	57003	100	-	-	630	57633	100
- основні засоби інших видів діяльності	-	-	-	-	-	-	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Наявність і склад основних засобів підприємства в 2019-2021 роках свідчать про те, що ці активи представлені засобами основної діяльності – 100% на кінець року. Основних засобів інших видів економічної діяльності на підприємстві немає. На основі даних табл.2.3 визначається система показників, що характеризують рух основних засобів, зокрема:

- коефіцієнт надходження (K_H) характеризує частку всіх засобів, які надійшли в поточному році (OZ_H) у загальному їх обсязі на кінець цього року (OZ_K):

$$K_H = \frac{OZ_H}{OZ_{к.р.}} \quad (2.1)$$

У зв'язку з тим, що підприємство впродовж досліджуваних 3-х років не мало надходжень основних засобів, то коефіцієнт надходження (K_H) не розраховувався.

- коефіцієнт вибуття ($K_{виб}$) характеризує інтенсивність вибуття основних засобів ($OZ_{виб}$) з виробничої сфери:

$$K_{виб\ 2019} = \frac{OZ_{виб.}}{OZ_{п.р.}} = \frac{1\ 517}{87384} = 0,0174 \quad (2.2)$$

$$K_{виб\ 2020} = \frac{OZ_{виб.}}{OZ_{п.р.}} = \frac{28864}{85867} = 0,336 \quad (2.3)$$

$$K_{виб\ 2021} = \frac{OZ_{виб.}}{OZ_{п.р.}} = \frac{0}{57003} = 0 \quad (2.4)$$

- коефіцієнт приросту вартості основних засобів ($K_{прир}$):

$$K_{прир\ 2019} = \frac{OZ_H - OZ_{виб.}}{OZ_{п.р.}} = \frac{0-1517}{87384} = -0,0174 \quad (2.5)$$

$$K_{прир\ 2020} = \frac{OZ_H - OZ_{виб.}}{OZ_{п.р.}} = \frac{0-28864}{85867} = -0,336 \quad (2.6)$$

$$K_{прир\ 2021} = \frac{OZ_H - OZ_{виб.}}{OZ_{п.р.}} = \frac{0}{57003} = 0 \quad (2.7)$$

Так як, впродовж досліджуваних років підприємство не мало надходжень основних засобів, тому коефіцієнт приросту дорівнює коефіцієнту вибуття з від'ємним

значенням ($K_{\text{прир}} = -K_{\text{виб}}$).

Розрахунки свідчать, що рух основних засобів характеризується дуже низькими темпами – коефіцієнт приросту в попередньому році перебуває в межах -0,336% (коефіцієнт надходження складає відсутній, а коефіцієнт вибуття 0,336%), а в звітному році коефіцієнт приросту відсутній.

Аналіз стану основних засобів підприємства здійснюють, визначаючи такі показники, як коефіцієнт зносу і коефіцієнт придатності основних засобів на початок та на кінець року, виходячи з даних першого розділу активу балансу підприємства «Необоротні активи» форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз стану основних засобів*

Показники	На початок попереднього (2020) року	На початок звітнього (2021) року	На кінець звітнього (2021) року	Відхилення за звітним роком
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн..	85867	57003	57633	630
2. Знос основних засобів, тис. грн..	82941	54900	55207	2304
3. Залишкова вартість основних засобів, тис. грн..	2926	2103	2426	323
4. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,97	0,96	0,96	-
5. Коефіцієнт придатності основних Засобів	0,03	0,04	0,04	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З табл. 2.4 видно, що підприємство має досить зношені основні засоби: як на початок так і на кінець звітнього року зношеність основних засобів склав 96%, коефіцієнт зносу як на початок звітнього року так і на кінець року складає 0,96%, а коефіцієнт придатності основних засобів відповідно - 0,04%. Тому слід відзначити, що основні засоби підприємства досить зношені, тому пропонуємо застосувати певні заходи для основних засобів, які сприяють їх оновленню або модернізації.

Аналіз структури основних засобів за основним видом діяльності здійснюють за даними розділу II форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою аналітичної табл. 2.5.

З табл. 2.5 видно, що в структурі основних засобів підприємства попереднього

року основну частку основних засобів підприємства складають машини та обладнання, тобто 72,08%, питома вага будівель та споруд складає 22,21%, транспортних засобів – 4,59%, малоцінних необоротних матеріальних активів – 0,62%, найменшу частку складають інструменти, прилади, інвентар - всього 0,5%. В звітному році значних змін в структурі основних засобів не відбулось.

Таблиця 2.5 – Аналіз структури основних засобів за основним видом діяльності*

Показники	Наявність на кінець року, тис. грн..			Структура, %		
	2019 року	Попереднього (2020)	Звітнього (2021)	2019 року	попередній (2020) рік	звітний (2021) рік
Усього основних засобів за основним видом діяльності	85867	57003	57633	100	100	100
1. Будівлі, споруди та передавальні пристрої	12657	12657	12657	14,74	22,21	21,96
2. Машини та обладнання	69954	41090	41720	81,46	72,08	72,39
3. Транспортні засоби	2615	2615	2 615	3,05	4,59	4,54
4. Інструменти, прилади, інвентар	288	288	288	0,34	0,5	0,5
5. Малоцінні необоротні матеріальні активи	353	353	353	0,41	0,62	0,61

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

2. Етап – Аналіз ефективності використання необоротних активів в цілому, а також за їх найбільш вагомими складовими.

Для аналізу ефективності використання необоротних активів складається табл.

2.6.

Таблиця 2.6 - Аналіз ефективності використання необоротних активів*

Показники	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення за звітним роком	
				абс.	%
1. Чистий прибуток, тис. грн..	-8002	1765	-8449	-10214	в 5,8 р.
2. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн..	585	18848	962	-17886	-94,9
3. Дохід від участі в капіталі, тис. грн.	-	-	-	-	-
4. Дохід від фінансових операцій, тис. грн.	-	14	-	-14	-100
5. Дохід від іншої діяльності, тис. грн.	-	1144	170	-974	-85,14

Продовження таблиці 2.6

Показники	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення за звіт- ним роком	
				абс.	%
6. Середня річна вартість необоротних активів, тис. грн..	13303,5	12059,5	11809,5	-250	-2,07
7. Рентабельність необоротних активів, %	-60,15	14,64	-71,54	-86,18	x
8. Коефіцієнт віддачі необоротних активів, грн./грн	0,04	1,66	0,1	-1,56	x

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З табл. 2.6 видно, що рентабельність необоротних активів в звітному році зменшилась на 86,18 пункти в порівнянні з попереднім роком, це сталося за рахунок зменшення чистого доходу на 10214 тис. грн.. або в 5,8 разів, що призвело до його перетворення на збиток, та зменшення середньої річної вартості необоротних активів на 250 тис. грн. або 2,07%.

В той же час відбулося зменшення коефіцієнта віддачі необоротних активів на 1,56 грн. Це відбулося за рахунок зменшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 17886 тис. грн. або на 94,9%, доходу від іншої діяльності на 974 тис. грн. або на 85,14%, доходу від фінансових операцій на 14 тис. грн. та середньої річної вартості необоротних активів на 250 тис. грн. або 2,07%.

Таким чином, ефективність використання необоротних активів в звітному році порівняно з попереднім роком погіршилась.

Аналіз озброєності праці здійснюють на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою аналітичної табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз озброєності праці*

Показники	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн..	86625,5	69935	57318	-12617	-18,04
2. Середня річна вартість активної частини основних засобів (машин та обладнання), тис. грн..	70742,5	55522	41405	-14117	-25,43
3. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб	74	24	24	-	-

Продовження таблиці 2.7

Показники	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення	
				абс.	%
4. Фондоозброєність праці, тис. грн./особу	1170,61	2913,96	2388,25	-525,71	-18,04
5. Технічна озброєність праці, тис. грн./особу	955,98	2313,42	1725,21	-588,21	-25,43

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З табл. 2.7 видно, що у звітному році порівняно з попереднім роком фондоозброєність і технічна озброєність праці зменшилась, відповідно, на 18,04% і 25,43%, що пов'язано з незмінністю середньо облікової кількості штатних працівників та зменшенням середньо річної вартості основних засобів та їх активної частини.

Аналіз використання основних засобів здійснюють на підставі результатів попередніх розрахунків за допомогою аналітичних табл. 2.8 та 2.9.

Таблиця 2.8 – Аналіз використання основних засобів і впливу фондівіддачі на динаміку чистого доходу*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	в т.ч. за рахунок	
				основних засобів	фондовіддачі
1. Чистий дохід тис. грн	18848	962	-17886	-3670,42	-13756,32
2. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн	71435	57318	-14117	0,26*(-14117) =-3670,42	X
3. Фондовіддача по продукції грн./грн.	0,26	0,02	-0,24	X	-0,24*57318 =-13756,32

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Дані табл.2.8 свідчать, що у звітному році порівняно з попереднім чистий дохід зменшився на 17886 тис. грн. за рахунок двох факторів:

- зменшення середньої річної вартості основних засобів за основним видом діяльності на 14117 тис. грн. призвело до зменшення величини чистого доходу на 3670,42 тис. грн.

- зменшення фондівіддачі на 0,24 призвело до зменшення чистого доходу на 13756,32 тис. грн.

Вирішальний вплив мав другий фактор, оскільки, має більше значення на зменшення величини чистого доходу.

Таблиця 2.9 – Аналіз використання основних засобів і впливу фондівіддачі по прибутку на динаміку фінансового результату від основної операційної діяльності*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	в т.ч. за рахунок	
				основних засобів	фондовіддачі
1.Фінансовий результат від основної операційної діяльності	11018	-6182	-17200	-2117,55	-14902,68
2.Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн	71435	57318	-14117	0,15*(-14117) =-2117,55	X
3.Фондовіддача по прибутку грн./грн.	0,15	-0,11	-0,26	X	-0,26*57318 =-14902,68

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Дані табл. 2.9 свідчать, що у звітному році порівняно з попереднім фінансовий результат від основної операційної діяльності зменшився на 17200 тис. грн. за рахунок двох факторів:

- зменшення середньої річної вартості основних засобів за основним видом діяльності на 14117 тис. грн. призвело до зменшення величини фінансового результату від основної операційної діяльності на 2117,55 тис. грн.

- зменшення фондівіддачі по прибутку на 0,26 призвело до зменшення фінансового результату від основної операційної діяльності на 14902,68 тис. грн.

Вирішальний вплив має другий фактор, оскільки, має більше значення на зменшення фінансового результату від основної операційної діяльності.

Таким чином можна зробити висновок про те, що ЗАТ «Одесакондитер» впродовж досліджуваного періоду має досить високу зношеність основних засобів, надходжень оновлених основних засобів не відбувалось, ефективність використання наявних засобів погіршується. У зв'язку з цим підприємству необхідно в найкоротший термін запровадити заходи щодо ефективного використання основних засобів шляхом модернізації чи оновлення наявних основних засобів.

Крім основних засобів необоротні активи ЗАТ «Одесакондитер» за досліджуваний період представлені і нематеріальними активами, і капітальними інвестиціями, і

довгостроковими фінансовими інвестиціями, але їх аналіз не проводився так як величина цих необоротних активів як в попередньому році так і в звітному не змінюється.

2.3 . Аналіз фінансових результатів діяльності ЗАТ «Одесакондитер»

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2019 рік		Попередній (2020) рік		Звітний (2021) рік		Відхилення 2021р. до 2020р.	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	-7084	88,53	11018	624,25	-6182	73,17	-17200	в 1,6р.
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-918	11,47	-10306	-583,91	-2437	28,84	7869	-76,35
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-8002	х	712	х	-8619	х	-9331	в 13,1 р.
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – 2250 – 2255	-	-	14	0,79	-	-	-14	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-	-	1039	58,87	170	-2,01	-869	-83,64
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	-8002	100,0	1765	100,0	-8449	100,0	-10214	в 5,8 р.

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.10 видно, що фінансовий результат до оподаткування в попередньому році був прибутком і порівняно зі звітним роком зменшився на 10214 тис грн.

або в 5,8 разів. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції на 17200 тис. грн або в 1,6 рази та прибутку від іншої діяльності на 869 тис. грн або на 83,64%. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 7869 тис. грн або на 76,35%. В структурі фінансовий результат в попередньому році формувався за рахунок прибутку: від реалізації продукції, від іншої діяльності, від операційної діяльності та від інвестиційної та фінансової діяльності та за рахунок збитку від іншої операційної діяльності. В звітному році формувався за рахунок збитку: від реалізації продукції, від операційної діяльності та за рахунок прибутку від іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 - Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2019 рік тис. грн.	Попередній (2020) рік, тис. грн.	Звітний (2021) рік, тис. грн.	Відхилення 2021р. до 2020р.	
					тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	585	18848	962	-17886	-94,90
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	1362	-	-	-	-
3. Адміністративні витрати	2130	2203	5393	7104	1711	31,73
4. Витрати на збут	2150	4104	2437	40	-2397	-98,36
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	-7084	11018	6182	-17200	в 1,6р.

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.11 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності підприємства в попередньому році прибутком, який зменшився на 17200 тис. грн. або в 1,6% разів та в звітному році став збитком. Це відбулось за рахунок змен-

шення чистого доходу від реалізації продукції на 17886 тис. грн. або на 94,9%, збільшення витрат, що пов'язані з основною операційною діяльністю (адміністративні витрати на 31,73%, також відбулось зменшення витрат на збут на 98,36%).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності*

Показники	Попередній (2020) рік				Звітний (2021) рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація інших необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Штрафи, пені, неустойки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	-	10306	-10306	100		2437	-2437	100	7869	-76,35
відрахування до резерву сумнівних боргів	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
непродуктивні витрати і втрати	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	-	10306	-10306	100		2437	-2437	100	7869	-76,35

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.12 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності як в попередньому році так і в звітному році формувався тільки за рахунок збитку від інших операційних доходів і витрат. На кінець звітного року порівняно з попереднім

збиток зменшився на 7869 тис. грн. або на 76,35%, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від інвестиційної діяльності не проводився в зв'язку з відсутністю інвестиційної діяльності.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової та іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.13 – 2.14.

Таблиця 2.13 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Дивіденди	-	x	-	-	-	x	-	-	-	-
2. Проценти	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
3. Фінансова оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Інші фінансові доходи і витрати	14	-	14	100	-	-	-	-	-14	-
Всього фінансовий результат від фінансової діяльності	14	-	14	100,0	-	-	-	100	-14	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.13 видно, що в попередньому році фінансовий результат від фінансової діяльності сформувався за рахунок прибутку від інших фінансових доходів і витрат. У звітному році підприємство фінансової діяльності не проводило.

Таблиця 2.14 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження таблиці 2.14

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	х	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
7. Інші доходи і витрати	1144	105	1039	100	170	-	170	100	-869	-83,64
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	1144	105	1039	100,0	170	-	170	100,0	-869	-83,64

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.14 видно, що в попередньому році як і в звітному році фінансовий результат підприємства від іншої діяльності формувався тільки за рахунок прибутку від інших доходів і витрат. У попередньому році прибуток від інших доходів і витрат складав 1039 тис. грн. який у звітному році зменшився на 869 тис грн, або на 83,64%.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 - Аналіз формування чистого прибутку*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення 2021р. до 2020р.	
					абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	-8002	1765	-8449	-10214	В 5,8 р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	-	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	-8002	1765	-8449	-10214	В 5,8 р.

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.15 видно, що в попередньому році підприємство мало чистий прибуток величина якого в звітному році зменшилась на 10214 тис. грн. або в 5,6 разів. Це відбулось за рахунок зменшення збитку фінансового результату до оподаткування.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 - Аналіз рентабельності виробництва*

Показники	Алгоритм розрахунку	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Абс.відхил. 2021р. до 2020р.
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	-8002	1765	-8449	-10214
Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	86626	71435	57318	-14117
Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	13426	15662	14893	-769
Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	100051	87097	72211	-14886

Показники	Алгоритм розрахунку	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Абс.відхил. 2021р. до 2020р.
Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	-8,00	2,03	-11,70	-13,73

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується.

З таблиці 2.16 видно, що рентабельність виробництва в звітному році зменшилась на 13,73 % п. Це відбулось під впливом наступних чинників:

- зменшення прибутку до оподаткування на 10214 тис. грн., здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 11,73 % п.(((-8449/(71435+15662))*100-1762/(71435+15662))*100=-9,7-2,03=-11,73%п.);

- зменшення середньо річної вартості основних засобів на 14117 тис. грн призвело до зменшення рентабельності виробництва на 1,88%п. ((-8449/(57318+15662))*100-(-8449/(71435+15662))*100=-11,58+9,7=-1,88);

- зменшення середньо річної вартості оборотних коштів на 769 тис. грн здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 0,12%п. (((-8449/(57318+14893))*100-(-8449/(57318+15662))*100=-11,7+11,58=-0,12).

Загальний вплив факторів: -11,73-1,88-0,12=-13,73.

2.4. Загальний аналіз фінансового стану ЗАТ «Одесакондитер»

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	На кінець 2019 року	На кінець попереднього (2020) року	На кінець звітного (2021) року	% зміни 2021 р. до 2020 р.
Валюта балансу, тис.грн.:				
- попереднього року	30318	23140	32303	39,60
- звітного року	23140	32303	21102	-34,67

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.17 видно, що валюта балансу на кінець попереднього року, порівняно з початком року збільшилась на 39,60%, що свідчить про розширення підприємством його діяльності та попередньо характеризується як позитивно. А на кінець звітного року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 34,67%, що може свідчити про скорочення підприємством його діяльності та попередньо характеризується негативно. Для більш точного визначення та характеристики змін валюти балансу необхідно здійснити поглиблений аналіз.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Коефіцієнт зміни 2021р. до 2020р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	585	18848	962	0,05
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	-8002	1765	-8449	-4,79
3. Валюта балансу, тис.грн.:	30318	23140	32303	1,40
- на початок року				
- на кінець року	23140	32303	21102	0,65
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	26729	27721,5	26702,5	0,96

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

З таблиці 2.18 видно, що в звітному році порівняно з попереднім роком відбулось зменшення середньо річного значення валюти балансу в 0,96 разів, що супроводжувалось незначним збільшенням чистого доходу від реалізації продукції в 0,05 рази та зменшенням прибутку до оподаткування в попередньому році в 4,79 рази, та перетворення його на збиток в звітному році, що свідчить про умовно негативні зміни в динаміці валюти балансу.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.19.

Таблиця 2.19 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства*

Показники	Код рядка	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення 2021 р. до 2020 р.	
					абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	23140	32303	21102	-11201	39,60
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	12471	11648	11971	323	2,77
– в % до активів		53,89	36,06	56,73	20,67	x
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	10669	20655	9131	-11524	-55,79
– в % до активів		46,11	63,94	43,27	-20,67	x
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	7639	2039	780	-1259	-61,75
– в % до активів		33,01	6,31	3,70	-2,62	x
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷ 1155	60	-	-	-	-
– в % до активів		0,26	-	-	-	x
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	2970	18616	8351	-10265	-55,14
– в % до активів		12,83	57,63	39,57	-18,05	x
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	-	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	-	x
у тому числі витрати майбутніх періодів, тис. грн.	1170	-	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	-	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн.	1200	-	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	-	x

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.19 видно, що активи підприємства на кінець звітнього року порівняно з початком року зменшились на 11201 тис. грн або на 34,67%. Це відбулось за рахунок зменшення оборотних активів на 11524 тис. грн або 55,79%. Також відбулось збільшення необоротних активів на 323 тис. грн або 2,77%. В структурі активів на початок звітнього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи 63,94%, питома вага необоротних активів складала 36,06%. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага необоротних активів та зменшилась питома вага оборотних активів на 20,67 % п.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.20.

Таблиця 2.20 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів*

Показники	Код ряд- дка	Абсолютна величина			Питома вага, %			Відхилення за звітним ро- ком			
		на початок поперед- нього (2020) року	на початок звітнього (2021) року	на кінець звітнього (2021) року	на початок поперед- нього (2020) року	на початок звітнього (2021) року	на кінець звітнього (2021) року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому чи- слі:	1195	10669	20655	9131	100	100	100	-11524	x	-55,79	100,00
– запаси	1100, 1110	7639	2039	780	71,6	9,87	8,54	-1259	-1,33	-61,75	10,93
– дебітор- ська забор- гованість	1120÷ 1155	60	-	-	0,56	-	-	-	-	-	-
– грошові кошти та поточні фі- нансові ін- вестиції	1160, 1165	2970	18616	8351	27,84	90,13	91,46	-10265	1,33	-55,14	89,07
– інші обо- ротні ак- тиви	1170, 1190	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.20 видно, що оборотні активи підприємства на кінець звітнього року порівняно з початком року зменшились на 11524 тис. грн. або на 55,79%. Це відбулось за рахунок зменшення запасів на 1259 тис. грн. або на 61,75% та грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 10265 тис. грн. або на 55,14%. В структурі оборотних активів на початок звітнього року найбільшу питому вагу займали грошові кошти та поточні фінансові інвестиції склали - 90,13%, запаси – 9,87%. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: незначне збільшення питомої ваги грошових коштів та поточної фінансової інвестиції та зменшення питомої ваги запасів на 1,33 % п.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі

даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.21.

З таблиці 2.21 видно, що величина оборотного капіталу в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 11524 тис. грн або 55,79%. Це відбулось за рахунок капіталу розміщеного в сфері виробництва на 1259 тис. грн або на 61,75% та капіталу розміщеного в сфері обігу на 10265 тис. грн або на 55,14%. В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займав капітал, розміщений у сфері обігу 90,13%, частка капіталу у сфері виробництва складала 9,87. На кінець звітного року відбулись наступні зміни: збільшення капіталу у сфері обігу та зменшення капіталу у сфері виробництва на 1,33% п.

Таблиця 2.21 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємств*

Показники	2019 рік		Попередній (2020) рік		Звітний (2021) рік		Відхилення 2021р. до 2020р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	7639	71,60	2039	9,87	780	8,54	-1259	-61,75	-1,33
– виробничі запаси	6104	57,21	2039	9,87	780	3,78	-1259	-61,75	-6,10
– незавершене виробництво	1535	14,39	-	-	-	-	-	-	-
– поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Сфера обігу в тому числі:	3030	28,40	15616	90,13	8351	91,46	-10265	-55,14	1,33
– готова продукція	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– грошові кошти	2970	27,84	18616	90,13	8351	91,46	-10265	-55,14	1,33
– дебіторська заборгованість	60	0,56	-	-	-	-	-	-	-
– товари*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
інші	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього оборотний капітал	10669	100	20655	100	9131	100	-11524	-55,79	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та

його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22– Аналіз використання оборотних коштів*

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення 2021р. до 2020р.	
					абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	585	18848	962	-17886	-94,90
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, * тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	13425,5	15662	14893	-769	-4,91
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100, 1110	11036,5	4839	1409,5	-3429,5	-70,87
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷ 1155	169	30	-	-30	-100
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	2220	10793	13483,5	2690,5	24,93
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	-	-	-	-	-
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	360	х	х
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	1,63	52,36	2,67	-49,68	-94,90
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	37,29	43,51	41,37	-2,14	-4,91
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	9517	6829	8262	1433	20,98
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,04	1,20	0,06	-1,14	-94,63
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	22,95	0,83	15,48	14,65	1763,05
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	8236,5	299, 12	5573,26	5274,12	1763,05
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	6770,8	92,43	527,46	435,04	470,69

Показники	Код рядка (алгоритм розраху- нку)	2019 рік	Поперед- ній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення 2021р. до 2020р.	
					абс.	%
9.2. В коштах в ро- зрахунках	р.2.2 : р.4	103,7	0,57	-	-0,57	-100
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	1361,9	206,15	5045,80	4839,65	2347,66
9.4. В інших обо- ротних коштах	р.2.4 : р.4	-	-	-	-	-
10. Економія (над- лишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. від- хилення по р.9 · р.5 за зві- тний рік	x	218187,30	-	x	x
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи еко- номію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні по- переднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	x	226449,30	-	x	x

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується.

З таблиці 2.22 видно, що в звітному році порівняно з попереднім роком ефективність використання оборотних коштів знизилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 1,14 оборотів, збільшення коефіцієнту завантаженості на 14,65 оборотів та збільшення тривалості одного обороту 5474,12 днів (за рахунок перебування оборотних коштів в грошових коштах на 4839,65 днів, коштів в запасах на 435,04 днів) та зменшення перебування коштів в розрахунках на 0,57 днів. Відповідно це призвело до залучення додаткової суми оборотних грошових коштів у розмірі 218187,3 тис. грн. Якщо оборотні кошти використовувались би на рівні попереднього року, то кредиторська заборгованість склала би 226449,30 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства не здійснювався тому що підприємство мало дебіторську заборгованість лише на кінець 2019 року, яка була представлена лише іншою поточною дебіторською заборгованістю.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення за

звітний рік не проводився у зв'язку з відсутністю дебіторської заборгованості.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.23.

Таблиця 2.23 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення 2021р. до 2020р.	
					абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	23140	32303	21102	-11201	-34,67
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	-16891	-15126	-23575	-8449	55,86
		-72,99	-46,83	-111,72	-64,89	x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	-29362	-26774	-35546	-8772	32,76
		-	-	-	-	x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	x
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷ 1515	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	40031	47429	44677	-2752	-5,80
		172,99	146,83	211,72	64,89	x

Показники	Код рядка	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення 2021р. до 2020р.	
					абс.	%
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	-	-	-	-	
		-	-	-	-	x
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	-	-	-	-	
		-	-	-	-	x
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷ 1645	20002	27024	29071	2047	7,57
		86,44	83,66	137,76	54,11	x
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	20029	20405	15606	-4799	-23,52
		86,56	63,17	73,96	10,79	x
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665, 1690	-	-	-	-	
		-	-	-	-	x
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн. – в % до усіх джерел	1700	-	-	-	-	
		-	-	-	-	x

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.23 видно, що джерела формування активів підприємства на кінець звітного року порівняно з початком року зменшились на 11201 тис. грн або 34,67%. Це відбулось за рахунок зменшення від'ємного значення власного капіталу на 8449 тис. грн. або 55,86% та поточних зобов'язань і забезпечень на 2752 тис. грн або на 5,8%. В структурі джерел формування активів підприємства на початок року питому вагу займали поточні зобов'язання і забезпечення 146,83%, питома вага власного капіталу склала від'ємне значення 46,83%. В звітному році відбулись наступні зміни в

структурі джерел формування активів: збільшилась питома вага поточних зобов'язань і забезпечення та зменшилась питома вага власного капіталу на 64,89%.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.24.

Таблиця 2.24 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства*

Показники	Код рядка	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Відхилення 2021р. до 2020р.	
					абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	-16891	-15126	-23575	-8449	55,86
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	10893	10893	10893	-	-
– в % до власного капіталу		-64,49	-72,02	-46,21	25,81	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	-	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	-	x
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	62916	62916	62916	-	-
– в % до власного капіталу		-372,48	-415,95	-266,88	149,07	x
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	6239	6239	6239	-	-
– в % до власного капіталу		-36,94	-41,25	-26,46	14,78	x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	-96393	-95174	-103623	-8449	8,88
– в % до власного капіталу		573,91	629,21	439,55	-189,66	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	-	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	-	x

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.24 видно, що власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 8449 тис. грн або на 55,86%. Це відбулось виключно

за рахунок зменшення непокритого збитку на 8449 тис. грн або 8,88%. В структурі власного капіталу підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займав нерозподілений прибуток 629,21%, питома вага зареєстрованого (пайового) капіталу склала -72,02%, додатковий капітал – 415,95%, резервний капітал – 41,25%. В звітному році відбулись наступні зміни структурі власного капіталу підприємства: збільшилась питома вага зареєстрованого (пайового) капіталу на 25,81%, додаткового капіталу на 149,07% п. та резервний капітал на 14,78% п. відповідно та зменшилась питома вага нерозподіленого прибутку на 189,66% пункти.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.25.

Таблиця 2.25 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства*

Показники	Код рядка	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Абсолютне відхилення 2021р. до 2020р.
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	-8002	1765	-8449	-10214
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	26729	27721,5	26702,5	-1019
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	13303,5	12059,5	11809,5	-250
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	13425,5	15662	14893	-769
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	-26193,5	-28068	-31160	-3092
3. Рентабельність капіталу, %		-29,94	6,37	-31,64	-38,01
4. Рентабельність основного капіталу, %		-60,15	14,64	-71,54	-86,18
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		-59,60	11,27	-56,73	-68,00
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		-	-	-	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства за допомогою середньої арифметичної за період, що аналізується

З таблиці 2.25 видно, що показники рентабельності в попередньому році мали

позитивне значення, це пов'язано з тим, що в тому періоді підприємство мало чистий прибуток, а в звітному році показники рентабельності мають від'ємне значення, це пов'язано з тим, що підприємство мало чистий збиток. В звітному році показники рентабельності зменшились: всього капіталу на 38,01% п. за рахунок зменшення чистого прибутку на 10214 тис. грн. та середньорічної суми капіталу підприємства на 1019 тис. грн.; основного капіталу на 86,18% п. за рахунок зменшення чистого прибутку підприємства на 10214 тис. грн. та зменшення середньорічної суми основного капіталу на 250 тис. грн.; оборотного капіталу на 68% п. за рахунок зменшення чистого прибутку підприємства на 10214 тис. грн. та середньорічної суми оборотного капіталу на 769 тис. грн.. Впродовж 2 досліджуваних років підприємство не мало власного капіталу.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.26.

Таблиця 2.26 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина			Питома вага, %			Відхилення			
		на початок попереднього (2020) року	на початок звітного (2021) року	на кінець звітного (2021) року	на початок попереднього (2020) року	на початок звітного (2021) року	на кінець звітного (2021) року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605 ÷ 1645 , 1690	20002	27024	29071	100	100	100	2047	x	7,57	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605 , 1615	9517	6829	8262	47,58	25,27	28,42	1433	3,15	20,98	70,00

Показники	Код ря- дка	Абсолютна величина			Питома вага, %			Відхилення			
		на початок поперед- нього (2020) року	на початок звітнього (2021) року	на кінець звітнього (2021) року	на початок поперед- нього (2020) року	на початок звітнього (2021) року	на кінець звітнього (2021) року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на по- чаток звітнього року	в % до величини зміни кредиторської заборго- ваності
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610 , 1620 ÷ 1645	10485	20195	20809	52,42	74,73	71,58	614	-3,15	3,04	30,00
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	5336	5430	4927	26,68	20,09	16,95	-503	-3,15	-9,26	-24,57
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	1625	233	528	1261	1,16	1,95	4,34	733	2,38	138,83	35,81
– з оплати праці	1630	987	572	814	4,93	2,12	2,80	242	0,68	42,31	11,82
– за одержаними авансами	1635	3929	3917	4059	19,64	14,49	13,96	142	-0,53	3,63	6,94
– за розрахунками з учасниками	1640	-	9748	9748	-	36,07	33,53	-	-2,54	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.26 видно, що кредиторська заборгованість в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 2047 тис. грн. або на 7,57%. Це відбулось за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1433 тис грн. або на 20,98% та за розрахунками на 614 тис. грн або на 3,04%. В структурі кредитор-

ської заборгованості на початок звітнього року найбільшу питому вагу займала кредиторська заборгованість за розрахунками - 74,73%, питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги складала - 25,27%. В звітному періоді відбулись наступні зміни: збільшилась вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а питома вага кредиторської заборгованості за розрахунками зменшилась на 3,15% п.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.27 .

Таблиця 2.27 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства*

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	-	8262	-	8262
2. За розрахунками*:	-	20809	-	20809
– з бюджетом,	-	4927	-	4927
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	-	40597	-	4059
– зі страхування	-	1261	-	1261
– з оплати праці	-	572	-	572
– за одержаними (отриманими) авансами	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	-	9748	-	9748
– із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-
3. Інші види заборгованості	-	-	-	-
Всього	-	29071	-	29071

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.27 видно, що на кінець звітнього року відбулось перевищення кредиторської заборгованості на 29071 тис. грн. Це відбулось за рахунок повної відсутності дебіторської заборгованості підприємства на кінець звітнього періоду.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.28.

Таблиця 2.28 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками*

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок попереднього (2020) року	на кінець попереднього (2020) року	на кінець звітнього (2021) року
1. Власний капітал (1495)	-16891	-15126	-23575
2. Необоротні активи (1095)	12471	11648	11971
Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	-29362	-26774	-35546
Короткострокові кредити банків (1600)	-	-	-
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	-29362	-26774	-35546
6. Запаси (1100)	7639	2039	780
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6)	-37001	-28813	-36326
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	-37001	-28813	-36326
Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	9517	6829	8262
Тип фінансової ситуації на підприємстві	кризова	кризова	кризова

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.28 видно, що впродовж 2 досліджуваних років підприємство не мало власного оборотного капіталу для покриття запасів. Та було вимушено використовувати джерела, що послаблюють фінансову напругу, але фінансова ситуація протягом цих 2 років є кризовою. Це дозволяє зробити висновок про фінансову нестійкість підприємства на ринку та негативні зміни у його діяльності.

Відповідно до забезпеченості запасів, згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

1. *Абсолютна стійкість* – цей тип фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу, платоспроможність підприємства гарантовано:

$$\text{Запаси} < \text{Власний оборотний капітал}$$

2. *Нормальна стійкість* – для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та короткострокові кредити та позики, платоспроможність гарантована:

$$\text{Запаси} \leq (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків})$$

3. *Нестійкий, передкризовий (критичний) фінансовий стан* – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та короткострокових кредитів і позик залучають джерела, які послабляють фінансову напругу (наприклад, кредиторську заборгованість), платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів:

$$\text{Запаси} \leq (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків}) + \text{Джерела, які послаблюють фінансову напругу: кредиторська заборгованість}$$

4. *Кризовий фінансовий стан* – для забезпечення запасів, не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

$$\text{Запаси} > (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків}) + \text{Джерела, які послаблюють фінансову напругу: кредиторська заборгованість}$$

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.29.

Таблиця 2.29 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього (2020) року	На кінець попереднього (2020) року	На кінець звітного (2021) року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	-0,73	-0,47	-1,12	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695 + +1700	-2,37	-3,14	-1,90	менше 1,0
	1495				

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього (2020) року	На кінець попереднього (2020) року	На кінець звітнього (2021) року	Нормативне значення
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	-29362	-26774	-35546	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	1,74	1,77	1,51	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	-2,75	-1,30	-3,89	0,1
	1195+1200				

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.29 видно, що значення часткових показників фінансової стійкості не відповідає нормі. Так, значення коефіцієнту автономії впродовж 2 років знаходиться нижче норми, обумовлено відсутністю власного капіталу підприємства, що свідчить про це нестабільність та його фінансову залежність від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться нижче норми та показує відсутність власних коштів на підприємстві. Продовж 2 років підприємство не має власних оборотних коштів: на кінець попереднього року ця нестача збільшується, а на кінець звітнього року незначно зменшується. Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться не в межах норми, що свідчить про ускладнення маневреності власного капіталу. Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами не відповідає нормативному значенню, що обумовлено відсутністю власного оборотного капіталу. Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства впродовж 2 років дозволяє зробити висновок про неефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову нестабільність функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.30.

З таблиці 2.30 видно, що впродовж звітнього року баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, тому що не виконуються нерівності. На початок звітнього року

виконуються наступні нерівності між групами активів та пасивів підприємства: $A_1 < П_1$, $A_2 = П_2$, $A_3 > П_3$, $A_4 > П_4$. На кінець звітнього року: $A_1 < П_1$, $A_2 = П_2$, $A_3 > П_3$, $A_4 > П_4$.

Таблиця 2.30 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітнього року*

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	18616	8351	$П_1$ – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615+1660+1690+1700)	47429	44677	-28813	-36326
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120+1155+1190)	-	-	$П_2$ – Короткострокові пасиви (1600+1610)	-	-	-	-
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	2039	780	$П_3$ – Довгострокові пасиви (1500+1520)	-	-	2039	780
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	11648	11971	$П_4$ – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	-15126	-23575	26774	35546
<i>Баланс</i>	32303	21102	<i>Баланс</i>	32303	21102	x	x

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.31.

З таблиці 2.31 видно, що як на початок так і на кінець попереднього року, так і в звітному році всі коефіцієнти знаходяться не в межах нормативних значень. Це свідчить про неспроможність підприємства покрити свої поточні зобов'язання, підприємству необхідно застосовувати заходи щодо підвищення його платоспроможності, інакше це призведе до банкрутства підприємства.

Таблиця 2.31 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення 2021р. до 2020р.
			На початок попереднього (2020) року	На кінець попереднього (2020) року	На кінець звітнього (2021) року	
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	0,267	0,435	0,204	-0,231
	1695					
Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	0,076	0,393	0,187	-0,206
	1695					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2 [0,25. .. 0,35]	0,074	0,393	0,187	-0,206
	1695					

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot K_{ПЛ} + 0,579 \cdot \frac{ПК}{П} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{ПЛ}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

$ПК$ – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

$П$ – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький.

$$Z_{2019р.} = -0,3877 - 1,0736 \cdot 0,267 + 0,579 \cdot 40031/23140 = 0,33$$

$$Z_{\text{попер (2020р)}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot 0,435 + 0,579 \cdot 47429/32303 = -0,005$$

$$Z_{\text{звітн (2021р)}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot 0,204 + 0,579 \cdot 44677/21102 = 0,619$$

Оцінка ймовірності банкрутства за двох факторною моделлю Альтмана показує, що в попередньому році $Z < 0$, що свідчить про низький рівень банкрутства. В звітному році показник $Z > 0$, що свідчить про високий рівень банкрутства підприємства. В звітному році порівняно з попереднім значення показника збільшується, що свідчить про збільшення ймовірності банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули 2.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2)$$

де

Цільові показники	Порядок розрахунку	Алгоритм розрахунку
<i>A</i>	$\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р. 1195+1200 ф.№1}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
<i>B</i>	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків та відсотків}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
<i>C</i>	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1695 ф.№1}}$
<i>D</i>	$\frac{\text{Обсяг продажу}}{\text{Загальна вартість активів}}$.	$\frac{\text{р.2000 ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$

За допомогою формули (2) необхідно визначити рівень Z -показника в звітному та попередньому роках, порівняти його зі значенням єдиної критичної точки (значення єдиної критичної точки відповідає значенню Z -показника у 0,862: отже, підприємство із достовірністю 92 % може бути віднесено до категорії потенційних банкрутів, якщо розрахункове значення Z -показника для нього менше за 0,862) та оцінити тенденцію її зміни в звітному році порівняно з попереднім.

Таблиця 2.32– Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта*

Цільові показники	Алгоритм розрахунку	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік
<i>A</i>	р. 1195ф.№1	0,46	0,64	0,43
	р. 1300 ф.№1			
<i>B</i>	р.2290 (2295) ф.№2	-0,35	0,05	-0,4
	р. 1300 ф.№1			
<i>C</i>	р.2290 (2295) ф.№2	-0,20	0,04	-0,19
	р. 1695 ф.№1			
<i>D</i>	р.2000 ф.№2	0,03	0,58	0,05
	р. 1300 ф.№1			
<i>Z</i>		-0,72	0,87	-0,91

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

За результатами оцінки ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спінгейта, наведеному в табл. 2.32, видно, що в попередньому році показник $Z > 0,862$, що свідчить про низьку ймовірність банкрутства, а в звітному році показник $Z < 0,862$, що свідчить про високу ймовірність банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм №1 «Баланс» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.33.

Таблиця 2.33 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера*

Показники	Алгоритм розрахунку	2019 рік	Попередній (2020) рік	Звітний (2021) рік	Рекомендовані значення показників		
					Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2515) \text{ ф. №2}}{p.(1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}$	-0,18	0,04	0,01	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	см. табл. 4.2	0,27	0,44	0,20	$\leq 3,2$	$\leq 2,0$	$\leq 1,0$
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	см. табл. 2.11	-29,94	6,37	-31,64	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p.(1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}{p. 1900 \text{ ф. №1}}$	1,73	1,47	2,12	$\leq 0,37$	$\leq 0,50$	$\leq 0,80$
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495-1095) \text{ ф. №1}}{p. 1300 \text{ ф. №1}}$	-1,27	-0,83	-1,68	0,4	$\leq 0,30$	=0,06

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

Оцінка банкрутства підприємства за системою показників Бівера (табл. 2.33),

свідчить, що в попередньому році по всім показникам окрім рентабельності капіталу за чистим прибутком та коефіцієнту покриття власних активів оборотним капіталом підприємство відноситься до 3 групи – за рік до банкрутства, рентабельність капіталу за чистим прибутком до 1 групи - стійкий фінансовий стан, а за коефіцієнтом покриття власних активів оборотним капіталом – до II групи – за 5 років до банкрутства. В звітному році по всім показникам окрім коефіцієнту покриття власних активів оборотним капіталом підприємство відноситься до 3 групи – за рік до банкрутства, коефіцієнт покриття власних активів оборотним капіталом відноситься до 2 група – за 5 років до банкрутства, тобто з урахуванням значень всіх показників підприємство можна віднести до III групи.

Висновки до другого розділу

В другому розділі були розглянуті питання організації і методики фінансово-економічного аналізу діяльності та аналізу необоротних активів: наведено техніко-економічну характеристику ЗАТ «Одесакондитер» та основні показники його діяльності за три роки, розглянуто методику аналізу та аналіз необоротних активів, здійснено аналіз фінансових результатів діяльності та загальний аналіз фінансового стану ЗАТ «Одесакондитер».

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ЗАТ «Одесакондитер» дозволив зробити висновок про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства та неспроможність підприємства виконувати свої зобов'язання. Це дало змогу розрахувати резерви покращення діяльності підприємства:

– погіршилось використання основних засобів, про що свідчить зменшення фондівіддачі по продукції на 0,24 грн., що призвело до зменшення чистого доходу на 13756,32 тис. грн. Таким чином, резерв збільшення чистого доходу за рахунок ефективного використання основних засобів складає 13756,32 тис. грн.; також відбулось зменшення фондівіддачі по прибутку на 0,26 грн.– це призвело до зменшення фінансового результату від основної операційної діяльності на 14902,68 тис. грн.– таким чином, за рахунок підвищення ефективності використання основних засобів резерв збільшення фінансового результату від основної операційної діяльності складає 17200 тис. грн.

– використання трудових ресурсів, про що свідчить зменшення продуктивності праці одного працівника на 745250 грн., що призвело до зменшення чистого доходу на 17886 тис. грн. Таким чином, резерв збільшення чистого доходу за рахунок ефективного використання трудових ресурсів складає 17886 тис. грн.;

– ефективність використання оборотних коштів підприємства у звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 1,14 обороти, збільшення тривалості одного обороту на 5274,12 днів за рахунок збільшення часу перебування оборотних коштів в грошових коштах на 4839,65 днів, коштів в запасах на 435,04 днів та зменшення перебування коштів в розрахунках на 0,57 днів. Це призвело до погіршення фінансового стану підприємства та залучення до обігу додаткової суми оборотних грошових коштів у розмірі 218187,3 тис. грн. Якщо оборотні кошти використовувались на рівні 2020 р., то кредиторська заборгованість склала би 226449,3 тис. грн.

У розділі був проведений аналіз економічної літератури з питань методики аналізу необоротних активів, який дозволив виділити наступні етапи аналізу необоротних активів: 1 етап – аналіз складу, структури та динаміки необоротних активів в цілому, а також за їх найбільш вагомими складовими; 2 етап - аналіз ефективності використання необоротних активів в цілому, а також за їх найбільш вагомими складовими.

Проведення аналізу необоротних активів підприємства за даними етапами дозволило зробити висновок про те, що ЗАТ «Одесакондитер» впродовж досліджуваного періоду мало досить високу зношеність основних засобів, надходжень оновлених основних засобів не відбувалось, ефективність використання наявних засобів погіршувалась.

За результатами фінансового аналізу діяльності ЗАТ «Одесакондитер» за два роки можна зробити висновок про те, що у підприємства відслідковується зниження рівня ділової активності, яке супроводжується зниженням чистого прибутку, зниженням показників рентабельності, коефіцієнту оборотності та фондівдачі, а також збільшенням кредиторської заборгованості. Це свідчить про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства та неспроможність підприємства виконувати свої зобов'язання.

Результати роботи знайшли відображення у працях [52].

3. ПРАКТИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЗАТ «ОДЕСАКОНДИТЕР»

3.1. Організація бухгалтерського обліку на ЗАТ «Одесакондитер»

Організація та ведення бухгалтерського обліку на ЗАТ «Одесакондитер» регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-IV від 16 липня 1999 року, Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, Порядком подання фінансової звітності та іншими нормативно-правовими актами, затвердженими Міністерством фінансів України, які визначають принципи і методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Основні положення бухгалтерського обліку, які забезпечують його незмінність протягом поточного року наводяться в наказі про організацію бухгалтерського обліку, який розробляється керівником підприємства.

Наказ про облікову політику складається у відповідності до виконання вимог Закону України від 16.07.99.року №996-15 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та з метою складання достовірної фінансової звітності.

В наказі обумовлюється зміна облікової політики, якщо:

- 1) змінюються вимоги Міністерства фінансів України;
- 2) зміняться статутні вимоги фірми;
- 3) нові (запропоновані і обґрунтовані фахівцями фірми) положення облікової політики забезпечать більш достовірне відображення господарських операцій.

Наказ «Про облікову політику підприємства» по ЗАТ «Одесакондитер» був затверджений 1 квітня 2022 року.

Робочий план рахунків розроблений на основі плану рахунків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України №186 від 19.04.2001 р., з метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації головний бухгалтер ввів додаткову систему субрахунків.

Для ведення бухгалтерського обліку застосовується автоматизована форма обліку, яка наведена на рис. 3.1.

Рис. 3.1 – Схема автоматизованої форми обліку ЗАТ «Одесакондитер»

Облік витрат підприємства ведуть на рахунках класу 9 «Витрати діяльності».

Для визнання основних засобів терміну корисного використання об'єктів та вибору методу нарахування амортизації створено постійно діючу експертну технічну комісію.

До малоцінних необоротних матеріальних активів відносять активи, відмінні від основних, вартісна оцінка яких менша або дорівнює 1000 грн.

При нарахуванні амортизації основних засобів застосовують методи амортизації, установлені і затверджені протоколом спільного засідання постійно діючої комісії, призначених наказом керівника для вирішення даних питань, а саме такі методи нарахування амортизації для:

1) об'єктів основних засобів – прямолінійний метод та ліквідаційна вартість яка дорівнює 0;

2) малоцінних необоротних активів та бібліотечні фонди у розмірі 100% їх вартості в першому місяці використання об'єкту.

В основному виробництві використовують метод обліку витрат на виробництво та калькулювання фактичної виробничої собівартості продукції із застосуванням елементів нормативного.

Щодо обслуговування та управління підприємством в Наказі «Про облікову політику підприємства» визначено адміністративні витрати, витрати на збут, а також інші витрати виробництва.

Резерв забезпечення на виплату відпусток працівникам підприємства не створюється; резервування коштів на додаткове пенсійне забезпечення, реструктуризацію, виконання зобов'язань за обмеженими контрактами не проводять.

Контроль за виконанням даного наказу покладений на фінансового директора та головного бухгалтера підприємства.

Структура бухгалтерії підприємства наведена на рис. 3.2.

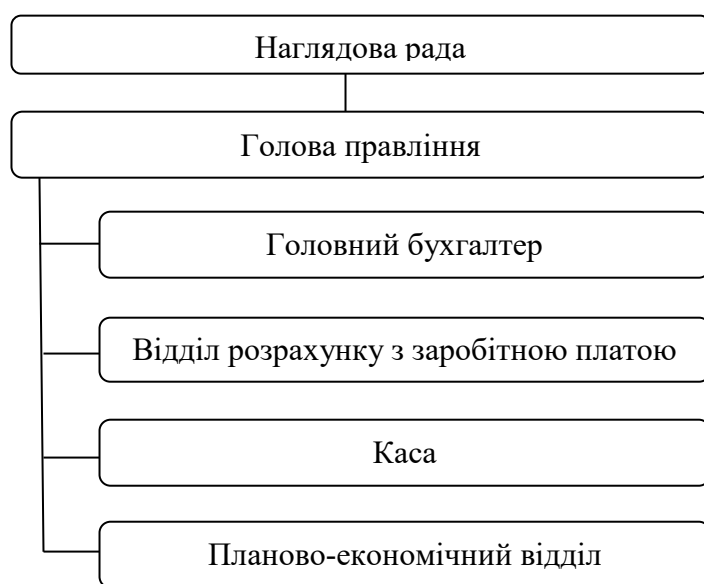

Рис. 3.2 – Структура бухгалтерії ЗАТ «Одесакондитер»

За результатами діяльності на підприємстві складаються наступні форми фінансової звітності:

1) форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;

2) форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» - звіт

про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства. В йому зіставляються доходи і витрати від здійснення різних видів діяльності підприємства, - операційної, фінансової та інвестиційної;

3) форма №3 «Звіт про рух грошових коштів» - надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період.

4) форма №4 «Звіт про власний капітал» - відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;

5) форма №5 «Примітки до фінансової звітності» - сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію й обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація.

Відповідно до Податкового Кодексу України підприємство одночасно з бухгалтерським обліком проводить податковий облік. ЗАТ «Одесакондитер» є платником податку на додану вартість та податку на прибуток, відповідно складає місячну податкову декларацію та квартальну та річну декларацію з податку на прибуток.

Об'єктом оподаткування є прибуток, визначений у податковому обліку.

Податок на додану вартість підприємство сплачує відповідно до Податкового Кодексу за ставкою 20% до договірної (контрактної) вартості товарів, продукції, робіт і послуг, що реалізують. Підприємство несе відповідальність за достовірність і своєчасність обчислення та внесення податку до бюджету відповідно до законодавства України. Контроль за нарахуванням і внесенням податку до бюджету здійснюють органи державної податкової служби.

3.2. Облік необоротних активів на ЗАТ «Одесакондитер»

Необоротні активи ЗАТ «Одесакондитер» впродовж 2019-2021 рр. включають наступні складові: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції та довгострокові фінансові інвестиції.

Всі основні засоби, які обліковуються на підприємстві отримані шляхом надходження від постачальників за договором купівлі-продажу.

Для прийняття та ліквідації основних засобів наказом керівника установи створена постійно діюча комісія у складі головного бухгалтера, замісника директора з господарської частини, інженера та комірника, яка проводить огляд об'єкту, перевіряє технічну характеристику та складає акт ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» у двох примірниках: один - для установи, яка здає, другий - для установи, яка приймає. Після оформлення акт разом із технічною документацією, яка додається і відноситься до такого об'єкта, передають до бухгалтерії підприємства. Його підписує головний бухгалтер і затверджує керівник підприємства. Далі бухгалтерія на основі акту складає ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів».

Всі основні засоби при їх надходженні зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби»:

– первісна вартість – це історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Придбавши об'єкт основних засобів підприємство здійснює капітальні інвестиції. Витрати на придбання основних засобів відображає на рахунку 15 «Капітальні інвестиції». Далі підприємство здійснює уведення основного засобу в експлуатацію шляхом проведення: Д-т 10 «Основні засоби» - К-т 15.

Так, на рахунку 10 «Основні засоби» за відповідними субрахунками обліковуються: 103 - Будинки та споруди; 104 - Машини та обладнання; 105 - Транспортні засоби; 106 - Інструменти, прилади та інвентар; 109 - Інші основні засоби.

Облік операцій з надходження основних засобів наведено в табл. 3.1

Таблиця 3.1 – Кореспонденція рахунків з обліку надходження основних засобів на ЗАТ «Одесакондитер»*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Отримано основні засоби від постачальника	152	631	180000,00
2.	Відображено суму податкового кредиту	641	631	30000,00
3.	Транспортні, страхові, реєстраційні та інші послуги, пов'язані з придбанням основних засобів	152	685	15000,00

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Д-т	К-т	
4.	Відображено суму податкового кредиту	641	685	2000,00
5.	Нарахована заробітна плата працівникам, що монтують основні засоби	152	661	15000,00
6.	Відображено нарахування на заробітну плату	152	65	3300,00
7.	Введення об'єкта основних засобів в експлуатацію	10	152	183300,00
8.	Перераховано оплату постачальнику	631	311	180000,00

* Складено на підставі первинних документів підприємства

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 15 «Капітальні інвестиції» відбувається у відповідних машинограмах.

Для розрахунку амортизації ЗАТ «Одесакондитер» відповідно до Наказу про облікову політику використовує прямолінійний метод амортизації, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів. Нарахування амортизації відбувається 1 раз на рік станом на 31 грудня поточного року, дані про нарахування амортизації відображаються в відомості ОЗ-14 "Розрахунок амортизації основних засобів". Нарахування амортизації обліковується на рахунку 13 «Знос необоротних активів (амортизація)».

Таблиця 3.2 – Кореспонденція рахунків з нарахування амортизації основних засобів на ЗАТ «Одесакондитер»*

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Д-т	К-т	
1.	Нараховано амортизацію основних засобів адміністративного призначення	92	131	5000,00

* Складено на підставі первинних документів підприємства

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відбувається у відповідних машинограмах.

Вибуття основних засобів на ЗАТ «Одесакондитер» відбувається шляхом ліквідації або реалізації основного засобу. Для цього постійно діюча комісія після огляду основного засобу надає висновок про недоцільність експлуатації та відповідно ліквідацію основного засобу. Після відповідно до даної операції оформлюється ОЗ-3 "Акт

на списання основних засобів".

Для реалізації основного засобу об'єкт переводять на субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» проведенням: Д-т 286 – К-т 10. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Кореспонденція рахунків з обліку вибуття основних засобів шляхом реалізації на ЗАТ «Одесакондитер»*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума
1.	Переведено основний засіб до складу утримуваних для продажу	286	10	12000,00
2.	Списано суму зносу	131	10	3000,00
3.	Отримано оплату за основний засіб	311	68	12000,00
4.	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	643	641	2000,00
5.	Передано основний засіб покупцю	68	712	12000,00
6.	Списано залишкову вартість	943	286	12000,00
7.	Закрито розрахунки з ПДВ	712	643	2000,00

* Складено на підставі первинних документів підприємства

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 10 «Основні засоби», 13 «Знос (амортизація), 28 «Товари» необоротних активів відбувається у відповідних машинограмах.

Для ліквідації основного засобу підприємство використовує наступні субрахунки наведені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Кореспонденція рахунків обліку вибуття основних засобів шляхом ліквідації на ЗАТ «Одесакондитер»*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума
1.	Списано суму зносу основного засобу	131	10	20000,00
2.	Списано залишкову вартість основного засобу	97	10	25000,00

* Складено на підставі первинних документів підприємства

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 10 «Основні засоби», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів відбувається у відповідних машинограмах.

Оскільки ліквідація основних засобів за самостійним рішенням підприємства прирівнюється до постачання товарів, то списання об'єкта супроводжують нарахуванням податку на додану вартість і оформленням податкової накладної.

Податкові зобов'язання за ставкою 20 % підприємство нараховує на звичайну ціну списаного основного засобу, але не нижче від балансової вартості на момент ліквідації відповідно до пп. 14.1.191, п. 185.1, п. 189.9 Податкового кодексу України.

Податкова накладна у разі ліквідації основних засобів складається з особливим типом причини невидачі покупцеві - "05" та в розділі даних покупця зазначається своє найменування та індивідуальний податковий номер умовний - "400000000000" [11].

В табличній частині податкової накладної підприємство розписує абсолютно всі графи рядка, докладно розшифровуючи найменування основного засобу за даними бухгалтерського обліку, код за Український класифікатор товарів зовнішньоекономічної діяльності, [6] одиниці виміру з їхнім кодуванням, кількість, ціну без податку на додану вартість, код ставки, вартість без податку на додану вартість і суму податку.

Нематеріальні активи представлені на рахунку 12 «Нематеріальні активи» за субрахунком: 127 - Інші нематеріальні активи.

Відповідно до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» за дебетом рахунку 12 ЗАТ «Одесакондитер» відображає придбання або отримання в результаті розробки (від інших фізичних або юридичних осіб) нематеріальних активів, які обліковуються за первісною вартістю. Дана господарська операція відображається на основі акту приймання-передачі нематеріальних активів. Введення в експлуатацію відображається в НА-1 «Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» та НА-2 «Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів».

Для нарахування амортизації підприємство відповідно до Наказу про облікову політику використовує прямолінійний метод амортизації, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання нематеріального активу. Нарахування амортизації відображається у відомості обліку нематеріальних активів, нарахованої амортизації – ВНА-1.

При вибутті нематеріального активу складається НА-3 «Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» та ВНА-1 «Відомість обліку нематеріальних активів, нарахованої амортизації».

Таблиця 3.5 – Кореспонденція рахунків з обліку нематеріальних активів на ЗАТ «Одесакондитер»*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума
1.	Отримано нематеріальний актив від постачальника	154	63	24000,00
2.	Відображено суму податкового кредиту	641	63	4000,00
3.	Нарахування амортизації адміністративного призначення	92	133	3000,00
4.	Переведено основний засіб до складу утримуваних для продажу	286	12	8000,00
5.	Списано суму зносу	133	12	5000,00
6.	Передано нематеріальний актив покупцю	36	712	8000,00

* Складено на підставі первинних документів підприємства

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 12 «Нематеріальні активи», 13 «Інші необоротні матеріальні активи», 15 «Капітальні інвестиції» відбувається у відповідних машинограмах.

Відповідно до П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» за дебетом рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» ЗАТ «Одесакондитер» відображає довгострокові фінансові інвестиції, які відображені за методом участі в капіталі в асоційовані підприємства.

Таблиця 3.6 – Кореспонденція рахунків з обліку довгострокових фінансових інвестицій на ЗАТ «Одесакондитер»*

№п/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума
1.	Перераховано грошові кошти продавцю за акції	371	311	5000,00
2.	Отримано акції	143	371	5000,00
3.	Отримано послуги, пов'язані з придбанням акцій	143	685	500,00
4.	Відображено ПДВ	641	685	100,00
5.	Сплачено грошові кошти за послуги, пов'язані з придбанням акцій	685	311	600,00

* Складено на підставі первинних документів підприємства

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» відбувається у відповідних машинограмах.

Інформацію про необоротні активи підприємство ЗАТ «Одесакондитер» відображає у наступних формах фінансової звітності: форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та форма №5 «Примітки до фінансової звітності» (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Облік необоротних активів ЗАТ «Одесакондитер» у формах фінансової звітності за 2021 рік*

Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»			
Розділ	Код рядка	Назва рядка	Сума, тис. грн
Необоротні активи	1000	Нематеріальні активи	-
	1001	- первісна вартість	574
	1002	- накопичена амортизація	574
	1005	Незавершені капітальні інвестиції	621
	1010	Основні засоби	2426
	1011	- первісна вартість	57633
	1012	- знос	55207
	1030	Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	8924
Форма №5 «Примітки до фінансової звітності»			
Нематеріальні активи	070	Інші нематеріальні активи	574
Основні засоби	260	Разом (первісна вартість)	57633
	260	Разом (знос)	55207
Капітальні інвестиції	340	Разом	621
Фінансові інвестиції	420	Разом (фінансові інвестиції за методом участі в капіталі в асоційовані підприємства)	8924

*складено за даними форм фінансової звітності підприємства

Висновки до третього розділу

В третьому розділі розглянуто стан бухгалтерського обліку та обліку необоротних активів ЗАТ "Одесакондитер".

Було розглянуто основні положення організації бухгалтерського обліку, наведені в наказі про організацію бухгалтерського обліку, структуру бухгалтерії, форми фінансової звітності та податкової звітності на ЗАТ «Одесакондитер».

Бухгалтерський облік на ЗАТ «Одесакондитер» ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, Порядком подання фінансової звітності та іншими нормативно-правовими актами.

Необоротні активи на ЗАТ «Одесакондитер» представлені наступними складовими: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції та довгострокові фінансові інвестиції.

Облік необоротних активів ведеться з використанням типових форм первинної документації.

Для обліку наявних складових необоротних активів використовуються наступні рахунки: рахунок 10 «Основні засоби», рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи», рахунок 12 «Нематеріальні активи», рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», рахунок 15 «Капітальні інвестиції». Для розрахунку амортизації відповідно до Наказу про облікову політику підприємство використовує прямолінійний метод амортизації.

Інформацію про необоротні активи підприємство ЗАТ «Одесакондитер» відображає у наступних формах фінансової звітності: форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та форма №5 «Примітки до фінансової звітності».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В даній кваліфікаційній роботі були розглянуті питання організації і методики обліку необоротних активів та аналізу ефективності їх використання на прикладі ЗАТ «Одесакондитер».

В першому розділі було розглянуто теоретичні основи організації і методики необоротних активів підприємства: поняття та класифікація необоротних активів, питання методології бухгалтерського та податкового обліку необоротних активів; були наведені первинні документи з обліку складових необоротних активів, наведений перелік та характеристика рахунків та субрахунків, які використовуються для обліку необоротних активів підприємства.

Також розглянуто класифікацію груп основних засобів та інших необоротних активів і мінімально допустимих строків їх амортизації відповідно до Податкового кодексу України.

В другому розділі розглянуто техніко-економічну характеристику, методику аналізу та аналіз необоротних активів, аналіз фінансових результатів діяльності та загальний аналіз фінансового стану ЗАТ «Одесакондитер».

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ЗАТ «Одесакондитер» дозволив зробити висновок про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства та неспроможність підприємства виконувати свої зобов'язання. На підставі проведеного аналізу були розраховані резерви покращення діяльності підприємства, наведені у висновках до другого розділу.

В третьому розділі розглянуто стан бухгалтерського обліку та обліку необоротних активів ЗАТ "Одесакондитер". Облік ведеться у відповідності у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Підприємство веде бухгалтерію за допомогою автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку. Облік необоротних активів відображається у типових формах первинних документів з використанням рахунків робочого плану рахунків для обліку необоротних активів підприємства.

Було розглянуто основні положення бухгалтерського обліку, наведені в наказі

про організацію бухгалтерського обліку, структуру бухгалтерії, форми фінансової звітності та податкової звітності на ЗАТ «Одесакондитер».

Проведений аналіз виявив високий показник зношеності основних засобів, тому можна запропонувати наступні пропозиції щодо поліпшення обліку та результатів діяльності підприємства:

1. Проведений аналіз виявив погіршення використання ресурсів, тому основними заходами щодо поліпшення використання необоротних активів повинні бути своєчасна заміна матеріально застарілого обладнання, вдосконалення технічного обслуговування наявного обладнання, використання більш сучасного та економічно вигідного обладнання, прискорене введення в експлуатацію нового обладнання, залучення інвестицій як вітчизняних, так і закордонних.

2. Проводити аналіз необоротних активів за запропонованою методикою, що дозволить вчасно виявляти застаріле обладнання, проводити його модернізацію чи оновлення, вдосконалити технічне обслуговування, вчасно позбуватися морально та матеріально застарілого обладнання, покращувати ефективність використання необоротних активів.

3. Проводити своєчасне оновлення інформаційної бази для ведення обліку в комп'ютерній програмі, яка призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової звітності на підприємствах.

4. Пристосувати типові форми первинних документів для обліку основних засобів до сучасних вимог, доповнити їх необхідними елементами відповідно до специфіки діяльності підприємства. Це можна вчинити шляхом зміни та доповнення самим підприємством до типових форм лише тих показників, які в них передбачені, а для решти самостійно розробити додатковий бланк, оформивши його у вигляді додатку до типової форми, або у вигляді окремого первинного документа.

Запропоновані заходи допоможуть покращити облік необоротних активів та фінансовий стан діяльності ЗАТ «Одесакондитер».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України станом на 10.08.2022р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 15.08.2023р.).
2. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України станом на 15.04.2023р./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення 17.08.2023р.).
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України станом на 15.04.2023 р. /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення 20.08.2023р.).
4. Цивільний кодекс України: Закон України станом на 05.10.2023р. /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 25.08.2023р.).
5. Податковий кодекс України: Закон України станом на 09.11.2023р. /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 29.08.2023р.).
6. Про митний тариф України: Закон України станом на 19.10.2022 р. /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text> (дата звернення 05.09.2023р.).
7. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: затв.: наказом М-ва фінансів України від 22.11.2004р. №732 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04#Text> (дата звернення 07.09.2023р.)
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв.: Наказом М-ва фінансів України від 30.11.1999р. №291. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 10.09.2023р.).

9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв.: Наказом М-ва фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення 10.09.2023р.).

10. Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору: затв.: наказом М-ва фінансів України від 13.09.2016 №818. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text> (дата звернення 11.09.2023р.).

11. Порядок заповнення податкової накладної: затв.: наказом М-ва фінансів України від 31.12.2015 № 1307. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/66323.html> (дата звернення 13.09.2023р.).

12. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затв.: наказом М-ва фінансів України від 02.09.2023р. №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 13.09.2023р.).

13. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв.: наказом М-ва фінансів України від 07.02.2013р. №73 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17> (дата звернення 10.09.2023р.).

14. Основні засоби: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затв.: наказом М-ва фінансів України від 27.04.2000р. №92. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 10.09.2023р.).

15. Нематеріальні активи: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8, затв.: наказом М-ва фінансів України від 18.10.1999р. №242. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення 11.09.2023р.).

16. Дебіторська заборгованість: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10, затв.: наказом М-ва фінансів України від 08.10.1999р. №237. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>

(дата звернення 14.09.2023р.).

17. Фінансові інвестиції: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12, затв.: наказом М-ва фінансів України від 26.04.2000р. №91. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення 16.09.2023р.).

18. Витрати: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв.: наказом М-ва фінансів України від 31.12.1999р. №318. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 16.09.2023р.).

19. Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27, затв.: наказом М-ва фінансів України від 07.11.2003р. №617. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text> (дата звернення 16.09.2023р.).

20. Зменшення корисності активів: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28, затв.: наказом М-ва фінансів України від 24.12.2004р. №817. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення 17.09.2023р.).

21. Біологічні активи: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30, затв.: наказом М-ва фінансів України від 18.11.2005р. №790. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення 18.09.2023р.).

22. Інвестиційна нерухомість: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32, затв.: наказом М-ва фінансів України від 02.07.2007р. №779. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text> (дата звернення 18.09.2023р.).

23. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: затв.: наказом М-ва фінансів України від 30.09.2003р. №561. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення 05.09.2023р.).

24. Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку: затв.: наказом М-ва фінансів України від 29.12.2000р. №356. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 06.09.2023р.).
25. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: затв. наказом М-ва фінансів України від 27.06.2023р. №635. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 06.09.2023р.).
26. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. К.: Ніка-Центр, 2014. 656 с.
27. Бухгалтерський словник : наук.вид. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2001. 224 с.
28. Диба В. М. Облік та аналіз необоротних активів: моногр. К.: КНЕУ, 2008. 288 с.
29. Єршова Н.Ю., Портна О.В. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум. Львів. Магнолія, 2019. 345 с.
30. Кіндрацька Г. І., Білик М.С., Завгородній А.Г. Економічний аналіз: підручник. К.: Знання, 2008. 487 с.
31. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форми навчання, у 2-част., частина I / Укл. Т.М. Ступницька. Одеса, ОНАХТ, 2022. 57 с.
32. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форми навчання, у 2-част., частина II / Укл. Т.М. Ступницька. Одеса, ОНАХТ, 2022. 80 с.
33. Методичні вказівки до виконання другого розділу кваліфікаційної роботи магістра для студентів ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування», денної та заочної форми навчання / Укл. О.П. Антонюк, Т.М. Ступницька, Н.М. Купріна. Одеса, ОНАХТ, 2018. 31 с.
34. Пархоменко В. М., Баранцев П. П. Реформування бухгалтерського обліку

в Україні: Положення (стандарти), плани рахунків, реєстри бухгалтерського обліку. 400 типових кореспонденцій. Відповіді на запитання. Коментарі. Ч. 4. Луганськ, 2004. 640 с.

35. Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К. : "Центр учбової літератури", 2013. 688 с.

36. Сук Л.К., Сук П.Л. Організація бухгалтерського обліку: підруч. К.: Каравела, 2009. 624 с.

37. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Університет «Україна», 2019. 529 с.

38. Фатенок-Ткачук А.О. Фінансовий облік I, II: навч. посіб. Вид. 3-тє, змін. та допов. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 551 с.

39. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.

40. Безлюдна К.С., Левкович О.В. Оцінка стану і використання необоротних активів підприємства // Ефективна економіка. 2021. №6. С. 17-19.

41. Богацька Н.М., Галюк О.В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес процесах підприємства // Молодий вчений. 2016. № 2(02). С. 12-16.

42. Гавриловський О.С., Стащенко Ю.В. Поняття «Необоротні активи» в обліковій політиці // Глобальні та наукові проблеми економіки. 2017. №19. С. 459-502.

43. Кафка С.М. Облік надходження необоротних активів та формування їх первісної вартості // Ефективна економіка. 2017. № 4. С. 48-54.

44. Китайчук Т. Г. Проблеми оцінки основних засобів в бухгалтерському обліку // Вісник ЖДТУ: Економічні науки. 2017. Ч. 2 № 9 (33). С. 162-168.

45. Куницька Т. В. Ефективність використання основних засобів // Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 5. С. 53-57.

46. Мамонтова Н. А. Новітні підходи до визначення вартості нематеріальних активів // Актуальні проблеми економіки. 2016. №5. С. 228-235.

47. Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення // Економіка і суспільство. 2018. Вип. 18. С. 994-1001.
48. Півторак М.В. Облік основних засобів у рибному господарстві : автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / М.В. Півторак. Київ, 2006. С. 19.
49. Романчук Р. А. Аналіз ефективності використання необоротних активів підприємства // Перспективні напрямки наукової думки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.м. Тернопіль, 18 квітня 2018 р. / ВТЕІ КНТЕУ. Тернопіль, 2018. Т. 3. С. 22-24.
50. Семейон, В. С. Поняття необоротних ативів, їх класифікація та склад // Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. 2017. №3(49). С. 162–167.
51. Стратійчук В.М., Богацька Н.М. Основні засоби та аналіз їх ефективності в бізнес–процесах підприємства // Молодий вчений. 2013. № 2. С. 39–42.
52. Ступницька Т.М., Кучеренко Л.С., Володіна О.П. Необоротні активи підприємства: аспекти аналізу в сучасних умовах. // Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття: матеріали ХІ міжнар. наук.-практ.конф., Одеса, 17-18 жовтня 2023р. / Одес. нац. технол. унів. Одеса : ОНТУ, 2023. С.540-543.
53. Ступницька Т.М. Щодо питання про оцінку ефективності використання основного капіталу підприємства // Економічні та управлінські аспекти розвитку підприємств харчової промисловості: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 2-4 жовтня 2013р. / Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса, ОНАХТ: Феникс, С.157-160.
54. Шарманська В.М. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання // Молодий вчений, 2018. № 1. С. 53.
55. Кукава Л. В. Артюх О. В. Нарахування амортизації основних засобів у податковому та бухгалтерському обліку. URL: dspace.oneu.edu.ua. (дата звернення 19.09.2023р.).

ДОДАТОК А

Сертифікат про участь в XI Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» в ОНТУ у 2023 р.

ДОДАТОК Б

Апробація результатів наукового дослідження кваліфікаційної роботи на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності»

Витяг

з протоколу № 6
засідання кафедри обліку та аудиту
від 29 листопада 2023 р.

Голова засідання кафедри: завідувач кафедри обліку та аудиту проф. Немченко В.В.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: проф. Купріна Н.М., проф., Мельник Ю.М., доценти: Антонюк О.П., Ощепков О.П., Ступницька Т.М., Тарасова О.В., Васьковська К.О., Баранюк Х.О., ас. Гребейникова Н.А., зав. лаб. Головаченко Л.М.

СЛУХАЛИ: Про результати наукового колоквіуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності», який проводився 28 листопада 2023 року о 11.00 в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри Обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквіуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності».

2. Здобувачам вищої освіти які підготували та доповідали на науковому колоквіуму в рамках дослідження за темами КРМ і КРБ надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.10. Здобувачці СВО «Магістр», спец. 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» – Л.С. Кучеренко, тема доповіді: «Сучасні аспекти проведення аналізу необоротних активів підприємства».

Зав. кафедри
обліку та аудиту

/ПІДПИСАНО/

Валерій НЕМЧЕНКО

Секретар

/ПІДПИСАНО/

Людмила ГОЛОВАЧЕНКО